

Toimittanut
Leena Mäkelä-Marttinen

PERKO

Kymenlaakson perinne- ja korjausrakentamisen keskus -hankkeen satoa

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Toimittanut
Leena Mäkelä-Marttinen

PERKO

Kymenlaakson perinne- ja korjausrakentamisen keskus -hankkeen satoa

Kouvola 2015
Kymenlaakson ammattikorkeakoulun julkaisu. Sarja A. Nro 63

Copyright: Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
Kustantaja: Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
Toimitus: Leena Mäkelä-Marttinen
Taitto: Vinkeä Design Oy, Petri Hurme
Paino: Tammerprint Oy, Tampere 2015

ISBN (NID.): 978-952-306-114-9
ISBN (PDF): 978-952-306-115-6
ISSN-L: 1239-9086
ISSN: 1239-9086

Sisällys

Jari-Pekka Muotio Perinne- ja korjausrakentamisen keskus Kymenlaaksoon lähitulevaisuudessa.....	7
Anne Räsänen Perinne- ja korjausrakentamiskeskukset rakennusperinnön säilyttäjinä.....	9
Tarja Keinänen Perinne- ja korjausrakentamiskeskusten haasteet ja mahdollisuudet.....	18
Jenni Laari Perinne- ja korjausrakentamiskeskusten perustaminen auttaa säilyttämään vanhaa rakennuskantaa.....	45
Katariina Veini Rakennusvaraosapankki. Toimijana yritys tai yhdistys.....	52
Tove Alenius Katsaus Kolmikulman alueen historiaan ja Kalliopytingin purkumateriaalien kierrätykseen.....	57
Jenna Pärnänen Kierrätystoiminta Kymenlaakson jätteellä ja Parik-säätöillä.....	70
Jaana Ahonen Kymenlaakson ensimmäinen perinnerakentamispäivä.....	75
Jari-Pekka Muotio PERKO-hankkeen benchmarking-matka Ruotsiin 10.–14.3.2015.....	81
Jari-Pekka Muotio ja Jarmo Kilpeläinen PERKO-hankkeen benchmarking-matka Saksaan 4.–8.5.2015.....	94

**Nacka-
valurautauunit.
(Muotio)**

Jari-Pekka Muotio
PERKO-hankkeen projektipäällikkö

Perinne- ja korjausrakentamisen keskus Kymenlaaksoon lähitulevaisuudessa

Käsissä oleva julkaisu esittelee nimensä mukaisesti PERKO-hankkeen satoa. Hankkeen tarkoituksena on ollut kartoittaa perinne- ja korjausrakentamisen keskuksen perustamisen mahdollisuuksia Kymenlaaksoon, josta tällainen keskus vielä puuttuu, vaikka tarve sellaiselle on ilmeinen. Hankkeen aikana on tehty paljon aiheeseen liittyvää tiedonhaku- ja tutkimustyötä, jota tässä julkaisussa kootusti esitellään. Hanke on myös omalta osaltaan innostanut Kymenlaakson rakennusperinneyhdistys Iisakin perustamiseen. Iisakki syntyi ensimmäisen Oravalan kartanossa pidetyn perinnerakentamispäivän jälkeen, asiasta kiinnostuneiden keskuudessa. Iisakki on järjestänyt olemassa olonsa aikana Iisakin kevätpäivän ja perinnerakentamispäivän kesällä 2015 Anjalan kartanossa. Restauroija Jaana Ahosen artikkeli käsittelee ensimmäisen perinnerakentamispäivän antia. Hankkeen aikana on tehty benchmarking-matkat Ruotsiin ja Saksaan, ja ne ovat tuottaneet tärkeää tietoa perinne- ja korjausrakentamisen keskuksen perustamista varten. Benchmarking-matkojen antia esitellään julkaisun lopussa, sokerina pohjalla.

Julkaisussa nousee esiin erinomaisena käytännön case-esimerkkinä rakennusvaraosien kierrättämisestä Karhulan Kalliopytingin tuhopolton jälkeinen purkumateriaalien kierrätys. Aiheesta kirjoittaa artonomi (AMK) Tove Alcenius. Restauroinnin opiskelija Jenna Pärnänen tarkastelee artikkelissaan Kymenlaakson jätteen ja Parik-säätien kierrätystoiminnan suhdetta mahdollisen perinne- ja korjausrakentamisen keskuksen toimintaan. Restauroinnin opiskelija Tarja Keinänen pohtii laajasti perinne- ja korjausrakentamiskeskuksen haasteita ja mahdollisuuksia alueella sekä valottaa alan käsitteistöä ja kulttuuriympäristön suojelun mekanismeja. Hän kirjoittaa parhaillaan aiheesta myös opinnäytetyötään. Niin ikään restauroinnin lehtori Anne Räsänen käsittelee artikkelissaan perinne- ja korjausrakentamiskeskuksia rakennusperinnön säilyttäjinä.

Liiketaloudellista näkökulmaa aiheeseen tarjoavat liiketalouden opiskelija AMK Veinin opinnäytetyö tähän julkaisuun tiivistettyine tuloksineen sekä artonomi (AMK) Jenni Laarin näkemykset perinne- ja korjausrakentamisen keskuksen toiminta- ja yhteistyömahdollisuuksista alueella ja alueen muiden toimijoiden kanssa.

Julkaisun artikkelit tarjoavat tulevalle yrittäjälle ideoita ja myös konkreettisia neuvoja, esimerkiksi sen, että varaosapankki ei yksinään ole kannattava bisnes, vaan oheen tarvitaan myös muuta toimintaa, joka kiinnostaa suurempaa yleisöä. Liiketoimintaa on hankittava useammasta lähteestä, kuten varaosatoiminta, neuvonta- ja suunnittelu-palvelut, opetus- ja kurssitoiminta, sisustus- ja perinnemateriaalit ja kopioiden valmistus huonekaluista, ovista, ikkunoista ja heloista. Myös matkailun mahdollisuudet on hyvä huomioida. Tällaiselle toiminnalle hyviä vinkkejä saa ruotsalaisista ja saksalaisista vastaavista keskuksista – ja myös jo olemassa olevista suomalaisista. Myös keskuksen sijainti ja liiketilan riittävyys ovat elintärkeitä seikkoja. Kysymys ei myöskään ole pikavoittojen keräämisestä, vaan erittäin tärkeää on ymmärtää, että pitkäjänteinen toiminta luo tietoisuutta alueella ja laajentaa asiakaskuntaa sekä luo kontakteja yhteistyökumppaneihin, purkuyrityksiin ja rakennusalan suunnittelijoihin. Esimerkiksi rakennusten purkuprosessien kohdalla hyvä muutos olisi, että purkulupa-päätöksen jälkeen, ennen varsinaista purkutyön aloittamista voitaisiin riittävän ajoissa ottaa talteen hyödylliset rakennusosat.

Perinne- ja korjausrakentamisen keskusta perustettaessa julkinen rahoitus on alullepanija, mutta kannettu vesi ei tunnetusti kaivossa pysy, vaan yritystä perustettaessa tulisi pystyä sitouttamaan toimijoita ja luomaan taloudellisia edellytyksiä toiminnan kannattavuudelle. Nykyinen taloustilanne asettaa omat haasteensa julkiselle rahoitukselle.

PERKO-hanke on ollut antoisa ja hyödyllinen työskä, jonka satoa korjataan toivoakseni pian myös konkreettisesti perinne- ja korjausrakentamisen keskuksen perustamisen merkeissä. Tähän julkaisuun tutustuminen auttaa ja ilahduttaa yrittäjäksi aikovia ja kaikkia, joita asia kiinnostaa. Heitä on koko ajan kasvava joukko.

Perinnerakentamisiin!

Anne Räsänen

Perinne- ja korjausrakentamiskeskukset rakennusperinnön säilyttäjinä

JOHDANTO

Rakennettu kulttuuriympäristö on kansallisvarallisuuttamme, joka tulisi säilyttää ja ylläpitää.

Korjausrakentamisen määrä on koko ajan kasvanut ja se oli lähes 5 % bruttokansantuotteesta vuonna 2010 (Tilastokeskus, VTT). Perinne- ja korjausrakentaminen vähentää niin sanottua korjausvelkaa ja rakennusten elinkaariajattelua, koska säännöllisellä huoltamisella eli ylläpitokulttuurilla on suuri merkitys erityisesti rakennetun kulttuuriympäristön säilymiseen sukupolvelta toisella. Korjausrakentamisella on lisäksi työllistävämpi vaikutus kuin uudisrakentamisella, mutta se vaatii suunnittelijoilta ja kädentaitajilta enemmän monipuolista osaamista. Korjattavaksi tulee yhä nuorempia rakennuksia, joissa tarvitaan myös asiantuntevaa osaamista, muun muassa materiaali-tietoutta, ja laajempaa ymmärrystä rakennetun kulttuuriympäristön vaalimiseen.

Perinne- ja korjausrakentaminen on kestävä kehitystä, koska se ylläpitää terveellistä asuinympäristöä. Lisäksi perinteiset materiaalit ja tekniikat ovat osoittaneet kestäväytensä ikääntyessään. Monet ovat epäilleet perinnerakentamisen mahdollisuuksia tänä passiivi-, nolla- ja plusenergiatalojen aikana. Rakennusmääräysten vaatimusten lisääntyminen ja hometalojen valtava määrä ovat lisänneet myös epäilyjä korjausrakentamista kohtaan. Ongelmia on syntynyt vääränlaisista materiaalivalinnoista, kun ei ole ymmärretty perinteisten ja modernien rakennusmateriaalien fysikaalisten ominaisuuksien eroavaisuuksia korjaus- ja perinnerakentamisessa. Selkeimpänä huonona esimerkkinä tästä on, kun sisäpuolen hirsiseinään on laitettu höyrynsulkumuovi, joka ei siihen kuulu. Vanhojen ikkunoiden kunnostus ja oikeanlainen tiivistäminen parantavat asumisviihtyvyyttä ja asumisen terveellisyyttä sekä vähentävät energian kulutusta, samoin kuin perinteisen hirsitalon ilmapuotokohtien korjaaminen oikeilla materiaaleilla ja menetelmillä.

Korjaaminen ja materiaalien kierrätys on vastuun ottamista ympäristöstä, mikä on myös uudistuvan jätelain tavoitteena. Korjaus, rakennusten varaosien kierrätys ja korjausmateriaalien valinta hiilijalanjäljen perusteella vaikuttavat suotuisasti ilmaston-

muutokseen tukemalla kestävää kehitystä. Monet hirsirakennukset on siirretty muualta tai paikkakunnalta toiselle tapetteineen jo aikoinaan. Itse kierrätyksellekin on siis perinteitä Suomen rakennushistoriassa. Valtion korjausrakentamisen ja kulttuuriympäristöstrategioiden tavoitteet edistävät suotuisasti alan kehitystä. Korjausrakentamisstrategian yhtenä päätavoitteena on rakennusten korjauskulttuurin vakiinnuttaminen ja korjausrakentamisen osaamisen lisääminen. Kulttuuriympäristöstrategian yhtenä päätavoitteena on rakennetun kulttuuriympäristön eli rakennusperinnön kunnossapito ja säilyttäminen, joka vähentää luonnonvarojen käyttöä sekä rakennus- ja purkujätteen määrää. Rakennusten korjaaminen on myös kokonaistaloudellisempaa, kun mukaan otetaan ympäristövastuu velvoitteineen.

Rakennetulla kulttuuriympäristöllä on omat historialliset piirteensä ja arvonsa, jossa arkkitehtoninen ilme on muodostunut esteettiseksi, yhtenäiseksi ja perinteisin menetelmin tuotetuksi kokonaisuudeksi. Tästä kokonaisuudesta tulisi tunnistaa myös materiaalien ominaispiirteet ennen huolto- ja korjaustoimenpiteiden suunnittelua. Tähän tarpeeseen ovat vastanneet perinne- ja korjausrakentamiskeskukset tarjoamalla varaosia, neuvontaa, kursseja, suunnittelua ja perinne- sekä ekomateriaaleja niitä kaipaaville.

TAUSTATIETOA PERINNE- JA KORJAUSRAKENTAMISKESKUKSISTA

Suomen ensimmäiset perinnekorjauskeskukset on perustettu länsirannikolle tai sen läheisyyteen Länsi-Uudenmaalta aina Oulun korkeudelle asti. Ruotsin puolelta on otettu vaikutteita ja oppia yrityksen perustamiseen, liiketoimintaan, tuotteisiin ja jopa liiketilan sisustukseen. Monet keskukset on perustettu rakennusmiljööseen, jossa on keskuksen käytössä yksi tai useampia perinnerakennuksia pihapiiristä. Rakennusapteekki on jopa siirtänyt muualta hirsirakennuksen saadakseen lisätilaa liiketoimintaansa varten Billnäsän ruukkialueella.

Itä-Suomessa ei ollut vielä yhtään rakennusperinnekeskusta, kun Länsi-Suomi oli vaalinut rakennusperintöään jo pari vuosikymmentä useissa perinnekeskuksissa. Itä-Suomessa on toiminut pisimpään Itä-Uudenmaalla Salvus, joka vaalii vanhan Porvoon vieressä alueen rakennettua kulttuurimiljöötä. Haminassa on toiminut jonkin aikaa sivutoimisesti yksityisen ylläpitämä varaosamyynä. Ruotsinpyhtäällä Strömforsin ruukkialueella toimii Roseborgin liiteri, jolla on varaosa- ja perinne-

Kuva 1.
Roseborgin
liiterin myymälä.
(Muotio)

**Kuva 2. Metsäkylän
Navetan alpakoita.
(Muotio)**

materiaalien myyntiä (kuva 1). Nuorin keskus on perustettu Rantasalmelle Etelä-Savon rakennusperintöyhdistyksen toimesta. Kymenlaaksossa ei ole vielä alueen omaa rakennusperinnön vaalijaa, jonka perusteella ELY-keskus antoi rahoituksen sellaisen suunnittelua varten Kymenlaakson ammattikorkeakoulun restauroinnin koulutusohjelmalle.

EU:n rahallista tukea on saanut noin kahdeksan perinnekeskusta. Rahoituksen tavoitteena on ollut, että liiketoiminnasta saadaan kannattavaa. Melkein kaikilla keskuksilla on liiketoiminnassaan varaosa- ja perinnetuotteiden myyntiä, neuvontaa sekä koulutusta. Vain muutama saa tuloja mainonnasta. Perinnekorjauskeskuksia ovat perustaneet yhdistykset, säätiöt ja yksityiset yrittäjät. Alalle on perustettu myös vain kierrätykseen keskittyviä kierrätyskeskuksia ja kirpputoreja.

KANNATTAVAN LIIKETOIMINNAN EDELLYTYKSET PERINTEITÄ VAALIMALLA

Perinnekorjauskeskuksen liiketoimintaan sisältyy varaosien vastaanotto ja myynti sekä niiden korjaus. Neuvontapalvelun apuna ovat konkreettiset materiaaleja ja tekniikkaa kuvaavat mallit, jollaisia on tehty melkeinpä kaikkiin keskuksiin. Malleja on tehty esimerkiksi seiniin selluvillalla eristämistä, kankaan ja pinkopahvin asentamisesta ja savirappauksesta pohjustuksineen. Kokonaisvaltainen suunnittelu- palvelu parantaa mahdollisuuksia käyttää yrityksessä myytäviä tuotteita laajemmin, mikä on liiketoiminnan kannalta tuottavampaa suurempina kokonaisuuksina. Uusvanhojen osien ja esineiden myynti, kuten erilaiset kylpyhuonetarvikkeet, laatat, kahvat ja sähkötarvikkeet, ovat kannattavinta liiketoimintaa. Kursseina on tarjottu muun muassa vanhojen ikkunoiden restaurointia ja hirsien kengitystä. Metsäkylän navetalla on jopa kasvatettava alpakoita, joiden villaa pyritään hyödyntämään tekstiilimyyntituotteissa (kuva 2).

Uusvanhojen ja perinnetuotteiden myynti on kannattavinta Ruotsissa Tukholmassa, jossa asiakaskuntana ovat vanhojen rakennusten ja huoneistojen omistajat. Kaupungin keskustassa ei ole kierrätettävien varaosien myyntiä, vaan se keskittyy maaseudulle – näin on myös Suomessa. Perinnetuotteilla ja tuotteilla on paras liikevaihto verrattuna kierrätysvaraosien myyntiin, joka tuottaa taloudellista voittoa vähiten. Kierrätysvaraosien kannattavuuden ongelmana on, että jotkut tuotteet ovat kysytyjä, kuten vanhat ikkunat ja ovet. Muut varaosat eivät mene kovinkaan hyvin kaupaksi, mutta tarvitsevat kuitenkin paljon varasto-

tilaa (kuva 3). Liiketoiminnan yhtenä kannattavuuden ehtona on varaston kiertonopeus, joka ei toteudu kierrätystoiminnassa rakennusten varaosien osalta. Purettavien rakennusten hyväkuntoiset kierrätettävät osat, ainakin suuremmat, kuten hirret, tulisi myydä jo paikan päällä, jolloin säästetään logistiikkakuluissa. Turussa toimiva Wanhan Wallankumous on solminut yhteistyösopimuksen alueen jätelaitoksen kanssa, jolloin käyttökelpoista tavaraa saadaan pelastettua myytäväksi ilman välikäsiä. Tulevaisuuden menestystekijäksi muodostuu ympäristövastuun huomioiminen liiketoiminnassa, ja sitä myös vahvistaa uudistuva jätelaki materiaalien kierrätystoimintaa lisäämällä.

Rakennusapteekki osti vanhan rakennuskohteen Tammisaaresta ja kunnosti sen itse pieteetillä tarkoituksena myydä kohde sen jälkeen. Tämä ei kuitenkaan osoittautunut kannattavaksi liiketoiminnaksi. Yritystoimintaan on otettu mukaan korjaussuunnittelua, johon on palkattu lisätyövoimaa. Tanskasta tästä on positiivisia kokemuksia, kun eräässä alan yrityksessä suunnittelusta on tullut kannattavin osa kokonaisliiketoimintaa. Helsingin alueelle ei ole perustettu yhtään vastaavaa alan yritystä, mutta Rakennusapteekki laajensi toimintaansa Helsinkiin tarjoamalla liiketilassaan uusvanhojen varaosien myyntiä, perinnetuotteita ja suunnittelupalvelua vanhojen kerrostalokiinteistöjen omistajille ja asukkaille. Helsingin kaupunginmuseon ja Museoviraston ohjeistukset ovat koskeneet yleensä vain suojeltuja kohteita, joten Rakennusapteekin tarjoama neuvonta- ja suunnittelupalvelu täyttää tarvittavan tyhjiön Helsingissä. Vastaavaa palvelua on jo pidemmän aikaa vaalinut ja tarjonnut arvokiinteistöjen omistajille Gysinge myynti- ja tuotemallilatoineen Tukholmassa (kuva 4, 5 ja 6).

JOHTOPÄÄTÖKSET

Ympäristön näkökulmat on huomioitava perinnerakentamisessakin siten, että tarjotaan tuotteita, joilla on suotuisa vaikutus ympäristöön, muun muassa hiili-

Kuva 3. Metsäkylän Navetan varaosia varastoituna. (Muotio)

jalanjälkeen. Myös logistiikkaa yksinkertaistamalla vähennetään ympäristövaikutuksia. Ruotsissa nykyisiä myytäviä perinnetuotteita on listattu muun muassa öljymaalien osalta niin, että käyttäjä voi valita ympäristölle turvallisimman tuotteen halutessaan. Listasta löytyy esimerkiksi raakaa pellavaöljyä, joka on tuotu muualta Euroopasta, ja täten se on saanut yhtenä perusteena muiden määritelmien lisäksi huomoman ympäristöluokituksen kuin lähempänä tuotettu, keitetty pellavaöljy. Tuotteita valitessaan myös käyttäjä voi näin ottaa vastuuta ympäristövaikutuksista.

Ympäristöasioiden lisäksi eettiset näkökulmat otetaan yhä enemmän huomioon. Perinnekustusten myytäviin tuotteisiin kuuluu siveltimiä ja pensseleitä, joiden osalta yrittäjän on pohdittava ja selvitettävä, onko tuotevalikoimassa lapsityövoimalla eläinarkvasta valmistettuja siveltimiä. Monet asiakkaat ostavat nykyisin synteettisen siveltimen eettisistä syistä. Myytävistä pigmenteistä osa on vaarallisia ympäristölle, kuten kadmiumvärit, jolloin tuotteen myyjällä on vastuu ostajan lisäksi varmistaa, ettei ainetta joudu ympäristöön.

Vihreä ja ekorakentaminen, hiilijalanjälki, kestävä kehitys, ilmastonmuutokset, ympäristön suojele sekä rakennetun kulttuuriperinnön säilyttäminen ja vaaliminen tekevät alasta haasteellisen, koska on ymmärrettävä syvällisesti mainittujen sanojen sisältö ja merkitys. Lisähaasteena on se, että jokainen niistä tulisi ottaa huomioon perinnerakentamisessa niin, etteivät ne kumoa toisiaan. Käyttäjän sekä myyjän on pohdittava perinteiden lisäksi kestävyyttä ja myös ympäristövaikutuksia. Tulevaisuudessa tarvitaan niin sanottuja vihreitä korjausrakentamiskeskustoja, jotka kiinnittävät erityisen huomion ympäristöasioihin perinnerakentamisen lisäarvona valistaen sekä neuvon asiakkaitaan ympäristöystävällisimpiin valintoihin.

Kuva 4. Gysingen pihapiiri rakennuksineen Tukholmassa. (Muotio)

Kuva 6. Gysingen näyttelyrakennus, jossa on esillä perinteisin menetelmin ja mallein tehtyä uustuotantoa myyntiin. (Muotio)

Kuva 5. Gysingen myymälätila. (Muotio)

Perinne- ja korjausrakentamiskeskuksen haasteet ja mahdollisuudet

JOHDANTO

Artikkeli perustuu meneillään olevan PERKO-hankkeen yhteydessä suoritettuun tiedonhakuun. Tiedonhaun avulla pyritään selvittämään perinnerakentamiseen liittyvää käsitteistöä ja vahvistamaan perusteluja perinnerakentamiskeskuksen tarpeellisuudesta. Tiedonhaun merkitys koko projektin onnistumisen kannalta on tärkeää, sillä sen kautta saatava tieto auttaa hankkeen tulosten kiteyttämisessä sekä pohjustaa varaosakeskuksen perustamista; PERKO-hankkeen tavoitteena on perustaa Kouvolaan Perinne- ja korjausrakentamiskeskus.

Kaakkois-Suomessa ei vielä ole perinne- ja korjausrakentamiskeskusta ja alueelliselta kannalta sellaisen perustaminen olisi merkittävää niin kulttuurihistoriallisesti kuin taloudellisestikin ajateltuna. Sen avulla perinnerakentamisen tietous leviäisi yhä laajemmalle. Keskuksesta hyötyisivät muutkin kuin alan ammattilaiset ja pienrakentajat. Tavoitteena olisi, että keskus kokoaisi yhteen niin ammattilaiset kuin muut kohde-ryhmät. Kysynnän ja tarjonnan laki kohtaisivat. Yksi keskeinen PERKO-hankkeen tavoite on ekologisuus. Perinne- ja korjausrakentamiskeskuksen ideologia perustuu juuri kierrätykseen. Kierrätys on päivän sana ja sen käytännön toteutusta säätelee jo useampi laki.

Olemme nykyään hyvin tietoisia maamme rakennusperinnöstä ja yhä useammat tahot vaalivatkin sitä herkeämättä. Rakennettuja ympäristöjä arvostetaan ja niiden säilymistä pyritään turvaamaan eri tavoin. (Mikkilä 2007.) Tärkeimpiä rakennusperinnön säilymistä mahdollistajia ovat varmasti perinnerakentamiskeskuksat. Useimmat keskuksat tarjoavat korjausrakentamisneuvonnan ohella ammattihenkilöiden taitoja ja tietoja, sekä tuotetietoutta että myyntiä. Yksi keskeisin idea Kouvolan perinne- ja korjausrakentamiskeskuksen perustamisen taustalla on kestävä kehitys sekä innovatiivinen ajattelu vanhan purkutavaran kierrättämisessä. Perinne- ja korjausrakentamiskeskuksen yhteyteen perustettava vanhojen rakennusten varaosapankki auttaisi jo sellaisenaan

säilyttämään jo purettua rakennusperintöä. Näin samalla purkuosat löytäisivät uuden käyttötarkoituksen korjauskohteissa. Arvostuksen lisääntyminen on myös yksi keskeinen tavoite perinne- ja korjausrakentamiskeskuksen perustamisessa.

HISTORIAA

Museovirastoon perustettiin 1970-luvun alussa Rakennushistorian osasto. Osaston kautta alettiin jakaa kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten säilyttämiseksi restaurointiavustuksia. Tällöin alkoi myös syntyä tarvetta neuvontaan, koska uudisrakentamisen puolelta vastauksia ei saatu. Tuolloin alettiin pitää yleisölle suunnattuja korjausrakentamisen neuvontatilaisuuksia ja luentoja. Esimerkiksi museoviraston omistamassa Yli-Lauroselan talomuseossa Ilmajoella järjestettiin joka kuukauden ensimmäisenä keskiviikkona neuvontapäivä iltaluentoineen jo 1970-luvun lopulla. (Sulonen 2006.)

Korjausrakentamiseen liittyvät ongelmat ja kehittämistarpeet ovat olleet näkyvästi esillä rakentamisen ohjauksessa 1980-luvulta lähtien, jolloin silloinen sisäasiainministeriön kaavoitus- ja rakennusosasto lähetti kunnille korjausrakentamisen ohjausta koskevan yleiskirjeen (1982). Keskeisiä aihepiiriin tiimoilta toteutuneita kehittämissuunnitelmia valtionhallinnossa ovat olleet Remonttiohjelma (1992–1996), joka oli korjausrakentamisen edistämiseen tähtäävä valtakunnallinen tutkimus- ja kehittämissuunnitelma sekä perusparantamisen strategia (2000), jonka tavoitteena oli esittää keinot pitkäjänteisen korjaustoiminnan edistämiseksi asuin-kiinteistöissä. Rakennusperintöstrategia (2001) on laaja-alaisesti valmisteltu kansainvälinen toimintaohjelma rakennusperinnön säilyttämiseksi.

SUOMEN RAKENNUSKANTA

Suomen rakennuskanta on muuhun Eurooppaan verrattuna nuorta. Rakennuksia meillä on noin 3 miljoonaa. Karkean arvion mukaan ennen vuotta 1920 rakennettujen rakennusten määrä on noin 5 % kaikista maamme rakennuksista. Rakennuskannastamme suurin osa on pienrakennusvaltaista ja siitä suurin osa, noin 80 %, on toisen maailmansodan jälkeen rakennettuja. Yleisesti katsotaan, että 30–40-vuotias talo tarvitsee jonkinasteista korjausta ja kohennusta. Näin rakennettujen ympäristöjen korjauksen ja restauroinnin merkitys kasvaa. Osaavalla käytöllä, kunnossapidolla ja korjaamisella lisätään merkittävästi rakennustemme ja tätä kautta rakennusperintömme elinkaarta.

Korjausrakentamisessa tärkeimmässä asemassa on puu. Hiilijalanjälkeä mitattaessa puulla on kyseisistä materiaaleista pienin hiilijalanjälki. Puutuotteet ovat muutenkin

ekologisia, koska niiden valmistuksessa syntyy sivutuotteena energiaa ja helpon kierrätettävyyden ohella tuotteen elinkaaren lopussa puu voidaan hävittää polttamalla.

ALUEELLISET INTRESSIT

Kulttuuriperinnön vaalimiseksi myös Kymenlaaksoon on tärkeää saada perinne- ja korjausrakentamiskeskus. Sen lisäksi, että tarviketarjonta olisi lähellä, keskus myös mahdollistaisi perinne- ja korjausrakentamisen kehittämistyön ja lisäisi rakennushistorian ymmärtämistä Kaakkois-Suomessa.

Kymenlaakson alueen rakennuskulttuuria leimaavat linnoitushistoria ja varuskunnat, puunjalostusteollisuuden teollisuusyhdyskunnat, jokivarsien kylät sekä peltomaisemat ja kartanokulttuuri (Mikkilä 2007). Kaakkois-Suomen merkitys maan historiassa on tärkeä. Alue on toiminut Ruotsin ja Venäjän rajamaakuntana, jossa länsi ja itä kohtaavat. Kun alueen erityislaatuinen kulttuuriperimä ymmärretään, siirtyy itäisten ja läntisten perinteiden sopusointu elävänä tuleville sukupolville.

Kymenlaakson rakennuskanta koostuu 60 000 rakennuksesta, joista vajaa puolet on ennen vuotta 1960 rakennettuja. Tätä rakennuskantaa tulee ylläpitää, huoltaa ja korjata.

Perinne- ja korjausrakentamiskeskusta suunnitellaan Kouvolaan. Paikkana Kouvola olisi keskeinen, koska lähin rakennusvaraosien myynti sijaitsee Haminassa ja perinne- ja korjausrakentamiskeskus Rantasalmella Etelä-Savossa. (Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys 2014.) Kouvolan keskustan alueen perinnerakentaminen on ollut lähinnä juuri museokorttelin ja muutamien muiden historiallisten rakennusten säilyttämistä sekä yksityisten omistuksessa olevien rakennusten peruskorjaamista. Kymenlaakson alueella on säilytetty kartanoperinnettä, ja useita historiallisia kohteita. Myös museoilla on omat suojeltavat kohteensa. Kouvolaan perustettava perinne- ja korjausrakentamiskeskus laajentaisi alueen tietoisuutta perinnerakentamisesta ja toisi tarvikkeet sekä asiaan liittyvät intressit lähemmäksi Kaakonkulmaa. Perinne- ja korjausrakentamiskeskuksella olisi myös suuri merkitys sille, näkeekö tuleva sukupolvi menneen ajan muistoja vain valokuvissa vai näkevätkö he niitä omassa ympäristössään. Jo keskuksen olemassa olo osoittaisi, että täällä ymmärretään alueellisen rakennushistorian merkitys ja sitä osataan arvostaa.

Kouvolalla on maine betonikaupunkina, jossa lähes kaikki vanha ja arvokas on purettu. Tehokasta kulttuuriperinnön säilyttämistä ei liene sekään, että Kouvolan alueelta löytyy pitkät purkulistat. Jos talojen purkaminen toteutuu, tuhotaan samalla tärkeää osa alueemme historiaa.

Suurin vastuu on tietysti rakennuksien omistajilla, mutta myös yhteiskunta vastaa tahoillaan kulttuuriperinnön vaalimisesta. Perinne- ja korjausrakentamiskeskusten mahdollisimman runsas esiintyminen on yksi keino tuoda korjausmyönteistä ilmapiiriä esille kansan keskuuteen. Monipuolinen palvelutarjonta antaisi niin ikään mahdollisuuden laajempaan tutustumiseen alalla.

TYÖLLISTÄVÄ VAIKUTUS

Kokonaisuudessa korjausrakentaminen on hyvin työvaltaista, joten paikallisella tasolla korjausrakentamiskeskusten perustaminen toisi lisää työpaikkoja. Valtiontalouden suunnittelussa on otettu huomioon työllistävä vaikutus ja esimerkiksi pientalojen korjaukseen on suunnattu kotitalousvähennysmahdollisuus verotuksessa. Muiden muassa nämä seikat huomioon ottaen keskuksen perustamiselle on hyvät perusteet. Ympäristöministeriön teettämän tutkimuksen mukaan kotitalousvähennyksen työllistävä vaikutus oli merkittävä jo vuonna 2006:

”Korjausrakentamisen työllisyysvaikutus oli vuonna 2006 noin 100 000 henkilötyövuotta, sisältäen sekä suunnittelun, työmaan että tarviketeollisuuden työntekijät. On laskettu, että korjaustoimintaan myönnettyt varohelpotukset säästisivät valtiontaloudessa vähentyneinä työttömyyspäivärahoina ja tuloveron kasvuna.” (Korjausrakentamisen strategia 2007–2017, 2007.)

Perinnerakennusalan ollessa noususuhdanteinen tänä aikana, jolloin yhä enenevässä määrin arvostetaan vanhaa ja osataan jo hyödyntää vanhoja rakennusmenetelmiä, asiantuntija-apu nousee arvoon arvaamattomaan niille rakentajille, jotka kaipaavat perinteen vaalimista etsiessään vanhaan taloonsa osia ja menetelmiä.

Jaana Mikkilä selvitti opinnäytetyössään 2007 Kymenlaakson perinnerakentamisen osaajia. Vanhojen työtapojen ja menetelmien taitajia löytyy tätä nykyä jo internetin välityksellä. Varsinaiset taitajat saavat työnsä ”suusta suuhun” kulkevien viestien välityksellä tai tieto heidän ammattitaidostaan leviää muuta kautta. Myös useat korjausrakentamiskeskukset ja maakuntamuseot keräävät tietoja alueensa osaajista. Kouvolaan perustettavan perinne- ja korjausrakentamiskeskusten yhtenä tavoitteena on myös saada osaajat yhteen rekisteriin, josta rakennusten kunnostajien olisi helpompi etsiä tekijöitä.

Jaana Mikkilän osaajien kartoittamisesta on jo kahdeksan vuotta aikaa, joten kartoittaminen pitäisi tehdä uudestaan, sillä rakennus-alalla yrittäjien ja tekijöiden vaihtuvuus on suurta. Useita osaajia on jäänyt eläkkeelle ja uusia ammattilaisia on tullut tilalle. Yrityksiä on kaatunut ja useita uusia perustettu.

Seinämaalaus-
koristeet.
(Muotio)

LAATUA KORJAAMISEEN

Korjausrakentamisen tarkoitus on huomioida rakennuksen ominaisuudet erityispiirteineen. Tärkeää on myös ottaa huomioon rakennuksen soveltuvuus aiottuun käyttöön sekä alueelliset merkitykset ja intressit. Näiden lisäksi korjauksessa yhtenä oleellisena teknisenä suunnitteluperusteena on mainittu asumisen terveys. Yksi perinnerakentamisen tarkoitus on, että asumisesta saataisiin mahdollisimman terveellistä. Sellaisen perusparannustarpeen yhteiskunnallinen merkittävyys kasvaa, jolla torjutaan ja ehkäistään kosteus- ja homevaurioita sekä puututaan sisäilman laadun parantamiseen. Korjaamisessa korostuvat yhä enemmän perusparannustarpeet, jotka liittyvät käyttäjien terveyteen. Terveyttä edistävien seikkojen lisäksi energiatehokkuus ja esteettömyys ovat tärkeitä olennaisia asioita. Myöskään ei pidä vähätellä ympäristön viihtyvyyden lisäämistä. Puhuttaessa terveydestä, estetiikasta tai muusta sellaisesta, puhutaan laadullisista parantamistarpeista. Nämä kaikki laadulliset parantamistarpeet asettavat merkittävän haasteen rakennuskorjaukselle. Restauraoinnin suurimpia haasteita on myös rakennuksen tarinan vaaliminen. Elämän jälkien näkyminen ja kokemusten kerroksellisuuden vaaliminen kunnostettaessa, tuo inhimillisen jatkumon restaurointiin ja rakennuksen käyttöarvoon. Se on myös tärkeä osa vanhojen rakennusten viehätystä. (E-P:n Perinnerakentajat ry, 2014.)

Lisäksi nykyään ollaan kiinnostuneita rakennuksista muutenkin kuin vain taloudellisenä sijoituksena. Historiaan halutaan sijoittaa (Perkkiö 2002; Mikkilä 2007). Vanhojen talojen korjaaminen tapahtuu yhä useammin vanhaa kunnioittaen ja niin sanottua uusvanhaa luoden. Haasteena on nykypäivän talotekniikka, jonka sovittaminen vanhaan rakennukseen tuo oman lisänsä perinteenvaalijalle. Kokonaisuuksista halutaan saada nykyaikaisesti toimivia, mutta noudattaen tyyllillisesti alkuperäistä. Materiaalien ja menetelmien käyttäminen vanhaa kunnioittaen on oma haasteensa myös vanhan kodin kunnostajalle. Materiaalien sopivuus ja terveellisyys tulisi myös huomioida.

Korjausrakentamisen kysynnän lisääntymisen myötä on materiaalien tarjonta laajentunut ja tämä on syy siihen, että useammat haluavat ensin etsiä rakennustarvikkeita juuri rakennuskorjauskeskuksesta kuin uusia tarvikkeita tarjoavista liikkeistä. Syy tähän on yksinkertainen; saman katon alta löytyy niin ammattilaisten neuvonta, tuotetietous kuin tarvittavat rakennusvälineet, tarvikkeet ja materiaalit. Lisäksi internetin käyttö on tuonut perinnerakentamisen lähemmäs kuluttajia. Jokaisella on mahdollisuus kotisohvaltaan käsin tutustua aiheeseen ja etsiä haluamaansa. Tarjonta on jo erittäin laajaa, sillä useimmilla perinnerakentamiskeskuksilla on myös verkkokaupat.

PURKAMISESTA KESTÄVÄÄN KEHITYKSEEN

Rakennuskannan laadulla, toimivuudella ja palvelukyvyllä on suora vaikutus yksilön hyvinvointiin. Erilaisten ratkaisujen tekemisellä voimme vaikuttaa siihen kestäväkö rakennus käyttöä ja aikaa. Jotta kilpailukykyämme säilyisi globaalilla tasolla, meidän on huollettava rakennuskantaamme ekotehokkaasti huomioon ottaen kasvihuonepäästöt ja ilmaston lämpeneminen. Kiinteistökannan korjaaminen on yksi tehokkaimmista keinoista päästöjen vähentämiseksi. Ympäristöministeriön laatiman korjausrakentamisen strategian mukaan toimenpide- ja kehittämislinjaukset (seuraava neljäkohtainen luettelo) vuoteen 2017 mennessä on laadittu edistämään ennakkoivaa kiinteistönpitoa ja korjauskulttuuria. Kaiken kaikkiaan 13 toimenpiteen pohjalta laadittiin valtioneuvoston periaatepäätös, jossa määritellään korjausrakentamisen strategian tavoitteet ja toimeenpanosuunnitelma. Strategian keskeinen tehtävä on korjausrakentamisen viranomaisohjauksen kehittäminen sekä suunnitelmallisen ja oikein ajoitetun korjaamisen ennakointi. Koska korjausrakentamisen osuus kasvaa maassamme jatkuvasti, on näillä toimenpiteillä mahdollisuus säästää kustannuksia ja vastata kestäväen kehityksen haasteisiin. (Vanhatkin asuinrakennukset korjattavissa energiatehokkaiksi 2014.)

1. Rakennusten kunnossapito- ja korjauskulttuurin synnyttäminen ja vakiinnuttaminen

Kiinteistön hallittu kunnossapito ja suunnitelmallinen ylläpito ovat termejä, joilla rakennuksen kunnossapito- ja korjauskulttuuri synnytetään ja vakiinnutetaan. Suomessa on jo 10 vuoden ajan laadittu kuntoarvioita, -tutkimuksia ja -suunnitelmia. Se että lähes jokainen käytetyn kiinteistön ostoa suunnitteleva laskee kustannuksiinsa poikkeuksetta kuntotarkastuksen, kertoo siitä, että ajatuksia on jo muokattu ja rakennusten kunnossapidon suunnitelmallisuus on jo vakiinnutettu tältä osin.

2. Korjausrakentamisen prosessien ja ohjausvälineiden kehittäminen

Puhuttaessa ohjausvälineiden kehittämisestä, puhutaan samalla myös asuin ympäristön viihtyvyydestä ja siitä, miten asuinalueiden lähiympäristöä voitaisiin kehittää tai muokata, jotta edistettäisiin asumisen viihtyvyyttä. Lisäksi kiinteistön muuntojoustavuus ja uudelleenkäytettävyys kuuluvat oleellisena osana rakennuskannan ylläpitoon ja korjaamiseen, minkä pohjalta Ympäristöministeriö on korjausrakentamisen strategian linjannut. Samaa linjaan sisältyvät myös laajat käsitteet, kuten ilmastonmuutos ja sisäilman laatu. Kestävä kehitys on tärkeässä osassa tässäkin kohdin. Kansainvälisillä sopimuksilla taataan erilaisten säädösten noudattaminen, kuten ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi tehdyt rajanvedot rakentamisessa ja esimerkiksi energian kulutuksessa.

3. Korjausrakentamisen osaamisen lisääminen ja resurssien turvaaminen

Tarkoituksenmukaisten resurssien säilyttäminen alalla on rakennus- ja kiinteistöalan haasteellisin osa-alue. Jotta ammattitaitoista ja osaavaa työvoimaa olisi tulevaisuudessakin riittävästä, pitäisi alan kiinnostavuutta nostaa ja sen tasoa ylläpitää. Esimerkiksi korjausrakentamisen lisäosaaminen tulisi huomioida suhdanteiden mukaan. Tällä hetkellä vanhan korjaaminen on painottuneessa roolissa, ja näin ollen korjausrakentamiskeskukseksi on tässä oleellinen merkitys. Se voisi toimia sekä täydennyskoulutuskeskuksena että lisäkoulutuksen antajana, ja sieltä käsin voitaisiin pyörittää neuvontaverkoston. Eri koulutusasteiden kulttuurilinjojen karsiminen opetussisällöistä ei tue alan pysymistä mielenkiintoisena ja houkuttelevana, eikä myöskään Ympäristöministeriön kulttuurihistoriallisia tavoitteita. Tärkeää olisi myös, että rakentamisen perusopetuksen laatu pysyisi pätevällä tasolla. Koulutus yhdistettynä työssäoppimiseen lisäisi varmasti korjausrakentamisen osaamista, puhumattakaan työelämän jalostavasta vaikutuksesta koulusta saatavaan teoriatietoon.

Yrittäjyyden korostaminen ja palvelunäkökulman korostaminen kehittää myös alan houkuttelevuutta. Asiakslähtöisyys yhdistettynä ammattitaitoiseen ohjaukseen on alan valttikortteja.

4. Korjausrakentamisen tietotarpeiden tyydyttäminen

Erilaisten rekisterien ylläpito edesauttaa tiedon saatavuutta ja on erinomainen lähde sitä tarvitseville, mutta nykyisten rekisterien ylläpito koetaan vaikeana ja hidasliikkeisenä. Tosin internet-maailma on tuonut tällekin saralle uudenlaisia mahdollisuuksia, ja sitä hyödynnetään valtakunnallisella tasolla ylläpitämällä tietojärjestelmiä, jotka muodostavat pohjan rakennustiedoille. Tällaisia tietorekistereitä ja vakiintuneita verkostoja on muun muassa rakennuskeskuksilla, korjausrakentamiskeskuksilla, alueellisilla ympäristökeskuksilla ja museoilla. Rekistereitä hyödynnetään esimerkiksi rakennuskannan

Nacka-
koristekaakelit.
(Muotio)

Överjärvan
uustuotantona
tehdyt helmallit.
(Muotio)

tilan seurannassa, tutkimus- ja kehitystyössä sekä poliittisessa päätöksenteossa. Koska strategian keskeinen tavoite on muun muassa viranomaisohjauksen kehittäminen sekä suunnitelmallisen ja oikein kohdennetun rakennuskorjauksen ennakointi, rakennuskannassa tapahtuvien muutosten seuranta ja saaminen järjestelmiin olisi yksi tärkeimmistä toimenpiteistä. Rekisterien olemassaolo ja niiden päivittyminen helpottaisi yhtenäisten linjausten tekemisissä. Tietojen päällekkäisyys voitaisiin hallita paremmin. Yhteiskäyttöisyys tiedontuottajien välillä edesauttaisi myös sitä, ettei mitään kulttuurihistoriallisesti arvokasta hävitettäisi tai häviäisi vahingossa.

KIERRÄTYS

Rakennusjätteen määrä on Suomen jätteiden kokonaismäärästä noin 30 %. Rakennusjätteen osalta Suomen tavoitteena on saavuttaa 70 % kierrätysaste vuoteen 2020 mennessä. Tämän tavoitteen pohjalta ollaan laatimassa erityistä toimenpideohjelmaa, jolla pystyttäisiin vaikuttamaan mahdollisimman paljon rakentamisen materiaalitehokkuuteen. Ohjelman tavoitteena olisi saada rakennusjäte myös käsitteellisellä tasolla sellaiseksi materiaaliksi, jossa se olisi hyödyllinen resurssi, ei hyödytön jäännösaines. Varsinkin kiinteistö- ja rakennusalalla materiaalitehokkaat toimintatavat on helppo kyteä osaksi lajittelua ja kierrätystä. Talonrakentaminen käyttää vuosittain 10 miljoonaa tonnia rakennusmateriaaleja ja -tuotteita, ja on näin suurimpia luonnonvarojen kuluttajia Suomessa. (Rakennusjätteestä arvokkaaksi resurssiksi 2014.)

Materiaalitehokkuus käsitteenä liittyy luonnonvarojen riittävyyteen. Edistääksemme materiaalitehokkuutta kasvavasta tuotannosta ja kulutuksesta aiheutuvat ympäristövaikutukset edellyttävät ottamaan kaikki keinot käyttöön huomioiden uusiutumattomien luonnonvarojen rajallisuuden. (Materiaalitehokkuus 2014.) Materiaalitehokkuus puolestaan kuuluu resurssitehokkuuteen, mikä taas puolestaan on osa ekotehokkuutta. Ekotehokkuudella tarkoitetaan mahdollisimman tehokasta uusiutumattomien luonnonvarojen käyttöä, eli uusiutumattomien materiaalien täydellistä hyötykäyttöä ja niiden käytöstä syntyvän jätteen täydellistä uusiokäyttöä, olipa sitten kyseessä mikä tahansa uusiutumattomista luonnonvaroista. Rakentamisessa pyritään pitkäaikaisiin muunneltavissa oleviin ratkaisuihin. Näin ollen rakenteiden ja materiaalien tulisi olla purettavia, lajiteltavia ja kierrätettäviä.

Rakentamisen materiaalitehokkuuteen ohjaavat jätelaki ja -asetus, kaatopaikka-asetus ja EU:n jätedirektiivi. Näissä säädöksissä on määräykset rakennusjätteille ja purkujätteille. Vuonna 2008 laadittu jätedirektiivi velvoittaa jäsenmaat tehostamaan jätteiden kierrätystä. (Venetsian julistus 1964, 2014.) Lajittelu ja kierrätys on ollut pitkään vapaaehtoista. Nyt hiljattain tiukemmaksi laadittu jätelainsäädäntö pakottaa lajittelemaan ja kierrättämään (Jätelaki 2011).

Määräysten ollessa näinkin selviä on luonnollista, että kierrätys on päivän sana myös puhuttaessa purkujätteestä. Materiaalitehokas kierrätys on osa energiansäästöä. Kaikkeen työstettyyn materiaaliin katsotaan sitoutuneeksi energiaa. Purkutalojen jätemäärästä löytyy erittäin paljon uudelleen käytettäviä osia. Näitä hyödyntävät erityisesti kierrätyskeskukset ja nykyään jo jonkin verran myös korjausrakentamiskeskukset ympäri maata. On myös vanhojen tavaroiden liikkeitä, joiden toimintaperiaatteeseen kuuluu kierrätettävien tavaroiden ja materiaalien myynti, purku sekä materiaalien uudelleenhyödyntäminen.

Näin materiaalien uudelleenkäyttö on energiatehokasta. Johtopäätös tästä on, että mitä vähemmän purat, sitä edullisempi hanke. Keskeisenä periaatteena on perinnerakentamissakin ajatus: mitään käyttökelpoista ei pureta ja korjattavissa olevat korjataan. Myös säästävät toimenpiteet ovat rakennusperinnön näkökulmasta tavoiteltavia. Puhuttaessa vanhojen rakennusten purkamisesta epätaloudellisuus tunnustetaan laajalti, mutta silti toimintatapojen muuttaminen näyttää olevan hidasta (Korjausrakentamisen strategia 2007–2017, 2007.)

Kaiken kaikkiaan korjausrakentamisessa puhaltavat uudet tuulet. Monella vanhan talon ostajalla on mielessä säästävä purkaminen ja ekologisuus sekä mahdollisimman tarkka vanhan materiaalin hyötykäyttö. Kovakourainen purkaminen alkaa olla vanhanaikaista. Kierrätys on osa rakentamista ja materiaalit säästetään niin, ettei kaatopaikalle mene kuin pakollinen. Pehmeämpiä ratkaisuja pyritään etsimään. Tehdään hellävaraista, säästävää restaurointia kunnioittaen vanhaa tyyliä. Kerran menetetty loisto ja tunnelma halutaan takaisin, jolloin tuloksen arvoa nostaa se, että uudistettuun kohteeseen on käytetty alkuperäistä materiaalia. Tämän ansiosta korjausrakentamisesta on muodostunut mielenkiintoinen ja haastava tehtäväkenttä niin suunnittelijoille kuin rakentajillekin. Aivan oma lukunsa ovat tietysti kaupunkien purkulistoilla olevat talot, joiden purkaminen saattaa houkuttaa purkumateriaalien takia. Näissä tapauksissa tulisi noudattaa aivan omaa purkulainsäädännön etiikkaa.

Nykyään on tarjolla erittäin paljon tietoa, ammattilaisia ja välineitä. Jokaisella on mahdollisuus säilyttää ja huomioida näkökulmat, joilla on kulttuurihistoriaamme ylläpitävä vaikutus. Korjausrakentamiskeskuksilla on oleellinen rooli tietouden levittämisessä myös tällä saralla. Jokaisella keskuksella onkin etiikkassaan säilyttävää kulttuuria kantava leimansa. Myös museoilta on mahdollisuus saada tietoa, jos haluaa korjata ja rakentaa perinteiden mukaan. Jokaiselta paikkakunnalta löytyy myös omat asiantuntijansa, yleensä perinnerakentamisyhdistysten tai käsityöläisyhdistysten kautta. Internetin laaja maailma tuo tietoutta myös tekijöistä, jotka noudattavat täsmällisesti perinnerakentamisen etiikkaa ja ovat uskoutuneet asialle sydänjuuriaan myöten. Juuri heidän kaltaisiltaan perinnerakentamiskeskusten tulisi ammentaa tietoa ja jakaa sitä eteenpäin. Näin saataisiin talteen tietoa, mikä on hyvinkin kulttuurihistoriallista merkittävää ja perinteitä tallentavaa.

PERINNERAKENTAMINEN

Perinnerakentamisella tarkoitetaan rakennuksen, rakennelmien tai rakennuskokonaisuuksien korjaamista niin, että muutoksessa käytetään mahdollisimman paljon vanhoja menetelmiä, työtapoja, rakenteita ja rakennusmateriaaleja. Työ tehdään kaikin puolin vanhaa kunnioittaen ja säästäen. Siinä huomioidaan yhä enemmän kulttuurihistoriallisia arvoja. Korjaamisen etiikka pysyy menneissä ajoissa; halutaan oppia vanhoista työtavoista ja materiaaleista. Mikkilä avaa työssään hyvin perinne-käsitettä; sitä miten se aikojen saatossa on säilynyt ja avautuu nyt meille nykypäivän käsitteenä:

”Perinnerakentamiseen sisältyvä sana perinne kiinnittää käsitteen menneeseen aikaan. Perinne on tapa tai käytäntö, joka säilyy sukupolvesta toiseen muuttumattomana (Kaimio et. al. 2004). Perinnettä on myös perimätieto, joka siirtyy suullisesti sukupolvelta toiselle Kukkoson ja Lievosen mukaan (1989:3) mukaan perinne on rakennuksessa ympäristössä ominaisuuksia, jotka sisältävät jatkuvuutta, hioutumista ja uusien vaikutteiden sopeuttamista. Samalla he toteavat viimevuosikymmenien rakentamisen poikkeavan voimakkaasti vanhemmista kerrostumista viitaten perinteen katkeamiseen.” (Mikkilä 2007.)

Perinnerakentaminen sisältää käsitteenä seuraavat alakäsitteet: ekologisuus, taloudellisuus, joustavuus, siirrettävyys, yksilöllisyys ja ymmärrettävyys (Kukkonen & Lievonen 1989).

Ekologisuuteen liittyy luonnonolosuhteiden hyvä tunteminen ja hyödyntäminen. Metsät, pellot, tiet ja asutut alueet ovat jäsentyneet luonnonmukaisesti maaston ja maaperän mukaan sekä ihmisen toiminnan mukaan mahdollisimman käytännöllisesti. (Mikkilä 2007.)

Taloudellisuuteen taas kuuluu niukkojen rakennusmateriaalien mahdollisimman tarkka käyttö, sekä se, miten jokaisella rakennetulla rakennuksella on tarkoituksenmukaisuutensa. Taloudellisuuteen liitetään myös se, ettei korjata turhaan.

Siirrettävyys-termin kohdalla voidaan esimerkkinä käyttää hirsirakennusten siirrettävyyttä. Rakennuksien ja käyttö rakennuksien, kuten hirsilatojen siirtäminen, varsinkin sotavuosina, oli hyvin yleistä.

Yksilöllisyydellä tarkoitetaan rakentamisen yksilöllisyyttä esimerkiksi rakennus-, työ- ja materiaalivalintoja tehtäessä. Jokainen rakentaa mieleisensä ottaen huomioon tarpeensa ja käyttömukavuutensa.

Ymmärrettävyys on käsitteistä abstraktein. Sillä tarkoitetaan rakentamista yleisesti ymmärrettävänä prosessina. Se on laajin alakäsitteistä ja oma kokonaisuutensa.

*Bearnau
-kivitavaran
portteja
kierrätyksessä.
(Muotio)*

Perinnerakentajien internet-sivuilla kiteytetään hyvin, mitä perinnerakentaminen pitäisi olla nykyään. ”Jotta ymmärtäisimme oman toimintamme suhteessa rakennettuun ympäristöömme, sen historiaan ja tulevaisuuteen, tulee kaiken rakennustoiminnan ja erityisesti vanhoihin rakenteisiin puuttuvan toiminnan, olla erittäin tiedostavaa. Suunnittelijan tulee olla tietoinen muutoksien merkityksistä.” (E-P:n Perinnerakentajat ry, 2014.) Voidaan kysyä, mitä hyvää, mitä huonoa, mitä tärkeää on omassa toiminnassamme liittyen perinnerakentamiseen ja perintöön, jonka siirrämme seuraaville sukupolville. Mitä seuraamuksia kulttuurihistoriallisesti on sillä, miten siirrämme eteenpäin perinnerakentamiseen kuuluvia tapoja ja materiaaleja ja miten noudatamme oikeiden arvojen esilletuloa ja niiden korostavaa vaikutusta perinteessä?

KULTTUURIPERINTÖ

Kulttuuriperintö on ihmisen toiminnan vaikutuksesta syntyneitä henkistä ja aineellista perintöä. Aineellinen kulttuuriperintö voi olla joko irtainta (esim. irtokalusteet, lehdet ja kirjat) tai kiinteää (rakennusperintö) (Kulttuuriympäristön ja korjausrakentamisen käsitteitä 2014.) Kulttuuriperintöä on myös aineetonta. Unescon yleissopimuksen mukaan aineeton kulttuuriperintö on elävää perintöä, joka on läsnä ihmisten arjessa. Se voi olla ilmiöitä, esittävää taidetta, arjen tekoja, jotka tukevat kulttuurien välistä vuoropuhelua tai sosiaalisen elämän käytäntöjä. Aineetonta kulttuuriperintöä ovat myös suullinen perintö, rituaalit ja erilaiset luontoa ja maailmankaikkeutta koskevat tiedot, taidot ja käytännöt. (Aineeton kulttuuriperintö 2014.)

RAKENNUSPERINTÖ

Rakennusperinnöllä tarkoitetaan rakennuksia, rakennelmia ja rakennusympäristöjä sekä rakennuskokonaisuuksia. Kansallisella kulttuuriperinnöllä tarkoitetaan koko rakennusperintöä, rakennusten lisäksi esimerkiksi teitä, siltoja, satamia, kanavia, toreja ja puistoja, kaikkea ihmisen rakentamaa. Myös majakat ja maisemat sekä muinaisjäänneet kuuluvat kulttuuriympäristöön. Rakennusperinnön suojelu ja tutkimus ovat tärkeä osa kulttuuriperinnön suojelua ja tutkimusta. Suomessa on yli kolme miljoonaa rakennusta. Arviolta kaksi kolmasosaa kansallisvarallisuudestamme muodostuu rakennetusta ympäristöstämme. Rakennusperintö on oleellinen osa tätä. Rakennusperintö, osana kansallista kulttuuriamme, synnyttää esteettistä mielihyvää kauneudellaan. Se miten ymmärrämme juuriamme ja yhteiskunnan muutoksia, perustuu osaltaan rakennetun ympäristömme ajalliseen kerrostuneisuuteen. Rakennusperintö on korvaamaton kansallinen voimavaramme, ja sen tärkein omistaja on valtio liikelaitoksineen. Vastuu ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kuitenkin kaikille, joten valtio ei toimillaan voi yksin pelastaa sitä. Jokainen yksilö voi vaikuttaa sen säilymiseen. (Rakennusperintöstrategia 2001.)

RAKENNUSPERINTÖ JA ARVOT

Rakennusperintö on kulttuuriperinnön vaalimista, johon Suomen valtiota velvoittavat muun muassa perustuslain 20 pykälä sekä kansainväliset suositukset ja sopimukset. Rakennusperinnön säilyttäminen ja suojeleminen on ensisijaisesti yhteiskunnan tehtävä. Maisema ja rakennusperintö suojellaan pääasiassa kunnallisella kaavoituksella. Suojelun kohteena on usein myös yksityisessä omistuksessa olevia rakennuksia tai rakennusryhmiä, joten on erittäin tärkeää vaalia näitä arvoja myös ruohonjuuritasolla. Laki koskee myös yksityishenkilöitä ja on toteutettavissa ainakin pidättäytymisessä kulttuuriperintöä heikentävistä toimista. Omistajan vastuu kulttuuriperinnön säilyttämisestä voi kohdistua eri tahoille: valtiolle, kunnille, seurakunnille, yhteisöille, yrityksille sekä yksityishenkilöille. (Laki rakennusperinnön suojelemisesta 2010.)

Kansainvälisellä tasolla rakennusperintöä suojelevat asiantuntijajärjestöt. Asiantuntijajärjestö ICOMOS, International Council on Monuments and Sites, koostuu eri alojen asiantuntijoista ja suojelun kohteina ovat rakennukset. ICOMOKSEN alaisuudessa on 28 tieteellistä kansainvälistä komiteaa. Kulttuuriperinnön suojeluun keskitytään myös ECCO-järjestössä, European Confederation of Conservator-Restorers Organisations, mikä on myös kansainvälinen konservointialan yhdistysten keskusliitto. Jäseninä on yli 5 000 konservaattoria Euroopan eri maista. ECCO on järjestönä onnistunut viemään eteenpäin lukuisia kulttuuriomaisuuden säilymistä ja suojelua koskevia päätöslauselmia. ICOM, The world museum community, puolestaan on museoiden kansainvälinen museoneuvosto, joka toimii Unescon alaisena ja on hallituksista riippumaton, ei-kaupallinen järjestö. Suomi on ICOM:in yksi suurimmista jäsenmaista. Jokaisen järjestön tarkoituksena on viedä eteenpäin konservoinnin tuntemusta ja toimia kansainvälisenä asiantuntijana. (ICOMOS 2015; ECCO Professional Guidelines 2002/2011; ICOM Standards & Guidelines 2010–2015.)

Nykyinen laki rakennusperinnön suojelemisesta tuli voimaan vuonna 2010. Rakennusperintölain keinoin on suojeltu 250 rakennusta tai rakennusryhmää. Tämän lisäksi valtion omistamia rakennuksia, joiden suojelemista säätelee rakennusperintölain nojalla annettu asetus (480/1985), on suojeltu noin 800 rakennusta tai rakennusryhmää. Kirkkojen suojeluun on oma lakinsa. (Laki rakennusperinnön suojelemisesta 2010.)

Rakennetun kulttuuriympäristön ja suojelutarpeiden tunnistamisessa olennaista on kohteiden kulttuurihistoriallinen analyysi ja arvottaminen. Näillä pyritään antamaan perusta sen harkitsemiseen, millaisia ympäristömme osia tai erityispiirteitä halutaan säilyttää. Arvottaminen on sidoksissa kohteessa olevan ja kohteesta saatavan tiedon määrään ja laatuun. Suomessa on vakiintuneesti arvotettu rakennusperintöä ja kulttuuriympäristöä valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti merkittäviksi. (Laki rakennusperinnön suojelemisesta 2010.)

Rakennusperinnön suojelun piirissä kulttuurihistorialliset arvot jaetaan seuraavasti: historialliset todistusarvot, säilyneisyysarvot, taiteelliset ja visuaaliset arvot, identiteetti- ja symboliarvot.

Historiallisten todistusarvojen lähtökohtana on rakennuksen tai alueen ilmentämä aineeton ja aineellinen historia. Nämä arvot ovat jossain määrin mitattavia, kuten esimerkiksi ikä. Rakennushistorialliset arvot sisältyvät historiallisiin arvoihin. Ne sisältävät arkkitehtuurihistoriaa sekä rakennustekniikkaa, ja arvot kiinnittyvät rakentamisen prosesseihin ja rakentamiseen. Rakennushistoriallisiin arvoihin lasketaan myös arkeologiset kerrostumat, rakenteet ja ilmiöt.

Säilyneisyysarvot täydentävät historiallisia todistusarvoja. Säilyneisyysnäky se, miten rakennus tai ympäristö on elänyt ja mitä sille on tapahtunut vuosien saatossa. Tässä yhteydessä puhutaan käsitteistä, kuten autenttisuus/aitous, kerrostuneisuus, jatkuvuus, patina sekä harvinaisuus ja/tai yleisyys.

Taiteellisissa ja visuaalisissa arvoissa on kyse arkkitehtuurin ja taiteen historiallisissa ja muissakin tutkimuksissa sekä arkkitehtuuri- ja taidekriittisissä käytetyistä arvoista.

Rakennusperinnön säilyttämisessä on huomioitava myös identiteetti- ja symboliarvot. Näitä ovat yhteisössä olemassa olevat, tunnistettavat, hyväksytyt tai määriteltävissä olevat merkitykset. Näitä ovat esimerkiksi rakennuksen edustavuus ilmiönä tai vaikka kohteessa ollut historiallinen tapahtuma.

Rakennusperinnön säilyttämisen pääintressi on yhteinen, ei yksityinen. Tämän vuoksi valtio ei maksa yhteisöille korvauksia rakennusperinnön säilyttämisestä. Jos säilyttämisen kompetenssi vaatii käyttövapauden rajoittamista, yksityisomistuksen suojaksi on säädetty erillisiä asetuksia, joissa määritetään milloin korvauksia yksityisille maksetaan.

Valtioneuvosto on laatinut erillisen arkkitehtuuripoliittisen ohjelman, jossa yhtenä huomioitavana

Bernaun ovihelat.
(Muotio)

kohtana useimmissa kaupungeissa on rakennusperintö ja rakennussuojelu. Ohjelma on osa kulttuuriympäristöohjelmia, joita toteutetaan kunnissa rakennetun ympäristön vaalimiseksi sekä täydennysrakentamisen ohjaamiseksi, ja sitä toteutetaan vaihtelevasti eri kaupungeissa. (Arkkitehtuuripolitiikka 2015.) Täydennysrakentamisen ohjaamisen työvälineeksi laadittiin myös erillinen korjausrakentamisstrategia (tästä tarkemmin kappaleessa Purkamisesta kestävään kehitykseen).

UUDISRAKENTAMINEN

Tilastokeskuksen määritelmän mukaan uudisrakentaminen on rakentamista, joka suoritetaan rakennusluvan varaisesti ja jonka tuloksena syntyy uusi rakennus tai uuden rakennuksen osia tai uutta tilaa jo olemassa olevan rakennuksen yhteyteen. Rakennuskantamme uusiutuu reilun prosentin vuosivauhtia. (Rakennus- ja asuntotuotanto 2015; Venetsian julistus1964, 2014.) Kuten korjausrakentamisessa, on myös uudisrakentamisessa rakennusmateriaalien valinnalla merkittävä vaikutus päästöihin. Lisäksi hallitus osoittaa selkeän suunnan ekologisuuden suosimiseen ja päästöttömyyteen. Materiaalina puu nousee ensimmäiselle sijalle. Materiaalien elinkaarivertailuissa kestävyys kannalta puu on ylivoimainen ykkönen. Sen käyttö hiilensidonnalla ja kierrätyksen ansiosta on ekologista ja yhteiskuntataloudellisesti järkevää. Ekologisuutensa ansiosta puuta onkin alettu käyttää yhä enemmän julkisissa rakennuksissa. Lisäksi puurakentaminen antaa paremmat mahdollisuudet rakennuksen muuntamiseen myöhemmin; siihen voidaan helpommin rakentaa lisäosia tai poistaa vanhoja, verrattaessa esimerkiksi kivitaloon.

KORJAUSRAKENTAMINEN

Korjausrakentaminen on yleisnimitys erilaisille kertaluonteisille toimenpiteille, joilla rakennus pyritään säilyttämään, mutta muuttamaan sitä olennaisesti toivottuun suuntaan. Korjausrakentamisessa on kysymys laajahkoista rakennustoimenpiteistä, jollaisia ovat esimerkiksi perusparannus, peruskorjaus, restaurointi, saneeraus, entisöinti, remontointi, kunnossapito, vuosikorjaus ja kunnostus. Kyseessä voi olla myös uudistyö, jossa vanhan tilalle rakennetaan nykyaikaisempi rakennelma. Käyttötarkoituksen muuttaminen luokitellaan myös korjausrakentamiseksi.

Korjausrakentamista voidaan siis luonnehtia toiminnaksi, jossa rakennuksen tai sen osien kuntoa ylläpidetään tai parannetaan niin, että se soveltuu paremmin muuttuvaan käyttötarkoitukseen. Perusparannus taas on korjausrakentamista, jossa laatutaso nostetaan olennaisesti alkuperäistä paremmaksi. (Vainio et al. 2002:58; Kulttuuriympäristön ja korjausrakentamisen käsitteitä 2014.)

Korjausrakentamista voidaan tarvita rakennuksen kunnon parantamiseksi tai sen vanhenemisen vuoksi. Myös rakennusvirheiden takia korjausrakentaminen on yleistä. Vanhenemisen ollessa kyseessä, korjaus voi olla teknistä, toiminnallista tai taloudellista. Kulumista ja materiaalien väsymistä kutsutaan tekniseksi vanhenemiseksi. Jos maalaukset rapistuvat, on kyseessä kuluminen. Materiaalin väsymistä on esimerkiksi se, jos rakenteet painuvat tai haurastuvat tai maaperä peittää syystä tai toisesta. Esimerkiksi savipohja usein painuu vuosien saatossa ja aiheuttaa näin rakennukselle pahojakin ongelmia.

Käyttötapojen muutos ja rakennuksen käytön muuttuminen luokitellaan toiminnalliseksi vanhenemiseksi. Jos taas käyttökustannuksiin yritetään saada muutosta vastaamaan nykytasoa, on se taloudellista vanhenemistä (Jormalainen 1993).

Niin kuin uudisrakentamisessa on korjausrakentamisessakin materiaalien valinnoilla suuri merkitys. Myös korjaustoimenpiteillä on merkitystä hiilijalanjälkeen. Jotta vanhoista rakennuksista saataisiin uusien vaatimusten mukaisia, merkitystä on erityisesti sillä, miten energiatehokkaasti korjataan ja mitä käytetään materiaaleina. Esimerkiksi yhden neliömetrin korjaaminen tiiliverhousta ja mineraalivillaa käyttäen aiheuttaa noin 42 kg hiilidioksidipäästöt. Vastaavan rakenteen toteutus puusta aiheuttaa vain 6,5 kg hiilidioksidipäästön ja muodostaa vielä hyödyllisen 52 kg hiilivaraston. (Kestävä rakentaminen luo hyvinvointia 2015.) Puuta kasvaa koko Euroopassa enemmän kuin sitä käytetään. Se on uusiutuva luonnonvara, ja oikein käytettynä se tuo työpaikkoja ja näin lisää hyvinvointia.

UUDISRAKENTAMISEN JA KORJAUSRAKENTAMISEN VERTAILUA

Verrattaessa uudisrakentamista korjausrakentamiseen ero on selkeä. Korjausrakentaminen on päivän sana vaikka molemmilla on kannattajansa. Nykytrendeilläkin on omat vaikutuksensa siihen, mikä milloinkin kiinnostaa ihmisiä. Nykyään kaikenlainen vanha herättää huomiota ja kiinnostusta. Internet-maailma on täynnä bloggareita, jotka pitävät ostamiensa vanhojen koulurakennusten korjauspäiväkirjaa, antavat ohjeita ja kertovat omista onnistumisistaan. Ekologisella uudisrakentamisella on sijansa ja sen merkitys kasvaa koko ajan ympäristöolosuhteiden myötä. Harva nykyajan rakentaja rakentaessaan taloan tai korjatessaan sitä, on ajattelematta energiansäästöä tai mahdollisia luontoon vaikuttavia tekijöitä. Jo nyt tiedetään, että kansa on yhä enemmän valveutunut ja ekologisuus painaa valintoja tehtäessä.

Rakennusperinnön näkökulmasta säästävät toimenpiteet ovat tavoiteltavia. Korjausrakentaminen vaatii uudisrakentamista enemmän suunnitelmallisuutta ja huolellista etukäteissuunnittelua sekä selvitysten tekoa. Työmaalla pitää ottaa huomioon korja-

Helamalleja.
(Muotio)

usprosessista saatava jäte ja sen lajittelu. Korjausrakentamistyömaan logistiikka on haastavampi kuin uudisrakennuksilla. Ympäristönäkökulmasta katsottuna materiaalitehokkuus nouseekin korjaamisessa uudisrakentamista merkittävämpään rooliin.

SANEERAUKSEN JA PERUSKORJAAMISEN ERO

Jaana Mikkilä kiteyttää hyvin saneerauksen ja peruskorjaamisen eron:

”Saneeraus yleistyi terminä 1800-luvun kaupunki uudistusten yhteydessä, kun kokonaisia kortteleita tehtiin uusiksi purkamalla vanhaa ja rakentamalla uutta” (Mikkilä 2007, ks. myös Perkkiö 2002). Tavoitteena oli usein epähygieenisten olojen saneeraaminen teollistuneen yhteiskunnan vaatimusten tasolle. Nykysaneeraamista on esimerkiksi kerrostalon tai huoneiston remontointi vastaamaan asukkaiden tarpeita.

Peruskorjaaminen tuli nimikkeenä käyttöön 1970-luvun lopussa perusparannuslain myötä. Peruskorjaaminen on vakiintunut kaikenlaisen korjaamisen yleisnimitykseksi, olipa sitten kysymys Kansallisteatterin kaltaisesta monumentista tai 1970-luvun koulurakennuksesta. Peruskorjaus on suhteellisen suurena hankkeena toteutettava korjaus, jossa voidaan korjata rakennusta, sen osia tai talotekniikkaa.

Korjausrakentamisen termien kirjavuutta kuvaa hyvin esimerkki:

”Korjauskohteena oli valmistunut arvokiinteistö Helsingissä. Työmaataulussa ja asiakirjoissa projektia kutsuttiin yleisen tavan mukaan *peruskorjaukseksi*. Arkkitehti puhui mielellään *saneerauksesta* ja *palauttavasta rekonstruktioista*. Työmaalla osa porukkaa *entisöi*, osa työnkuvan mukaisesti yksinkertaisesti teki *käskettyjä hommia* huomaamatta eroa porrassaulan kasetoitujen ja koristeltujen kattojen ja edellisen työmaan sälekattojen välillä. Rakennuttajalle kyseessä oli kiinteistöjen *kunnostaminen ja uudistaminen*.” (Mikkilä 2007, ks. myös Perkkiö 2002.)

RESTAUROINTI

Restauroinnissa otetaan huomioon esineen kulttuuriarvot ja ajan tuomat muutokset. Restauroinnin periaatteita on, että korjaaminen suoritetaan perinteisillä menetelmillä. Tavoitteena on yleensä palauttaa esineen tai

rakennuksen aikaisempi historiallinen ulkonäkö. Restauroinnin tulee aina kunnioittaa kulttuurihistoriallista ja rakennustaiteellista arvoa. Korjaus tehdään käyttöarvon mukaan niin, että restauroitava kohde on restauroinnin jälkeen käytettävissä. Erona konservointiin on se, ettei esinettä välttämättä voi konservoinnin jälkeen käyttää vaan se pyritään pelkästään säilyttämään. Restauroinnissa ylikorjaamista tulee välttää. Samoin vanhojen kerrostumien kokonaisvaltainen säilyttäminen tulisi olla restauroinnin keskeinen tavoite. (Laine & Orrenmaa, 2012.)

KONSERVOINTI

Konservointi eli säilyttäminen tarkoittaa toimenpiteitä, jotka tähtäävät monipuolisen kulttuuriomaisuuden säilymiseen. Kulttuuriomaisuus käsittää runsain mitoin esineitä, rakennuksia ja kulttuuriympäristöjä. Näiden kaikkien säilyttäminen vaatii vahvaa ammattiosaamista ja -etiikkaa, jotta kohteen ongelmat löydetään ja niitä osataan tulkita. (Laine & Orrenmaa 2012.)

Konservointi on vaativaa työtä ja kohdentuukin yleensä harvinaisiin ja arvokkaisiin kohteisiin: rakennuksiin, ympäristöihin tai esineisiin. Tavoitteena on pitkäaikainen kohteen säilyminen ja säilymisen turvaaminen. Konservoinnilla pyritään hidastamaan ja ehkäisemään kulttuuriperinnön tuhoutumista. Konservointi voidaan jakaa käytännön konservointiin eli tekniseen konservointiin sekä ennaltaehkäisevään eli säilyttävään konservointiin.

Konservointityön etiikkaa ohjaavat erilliset ohjeet ja säädökset. Museolaki ja -asetus vuodelta 1992 ohjaavat myös konservoinnin parissa työskentelevien eettisiä tavoitteita. Yhtenä tärkeimmistä eettisistä suunnannäyttäjistä on Konservattoreiden kansainvälinen keskusjärjestö ECCO (European Confederation of Conservator-Restorer's Organisation). Järjestö määrittelee ammattieettisiä periaatteita niin koulutukseen kuin ammattialaankin nähden. Konservattorin tärkeimpänä tehtävänä järjestö määrittää kulttuuriperinnön säilymisen nykyisiä ja tulevia sukupolvia varten. Konservattorin tulee kunnioittaa hänen hoitoonsa jätetyn kulttuuriperintökohteen esteettistä, historiallista ja henkistä merkitystä sekä sen fyysistä loukkaamattomuutta. Konservattori myös rajoittaa toimenpiteet kaikkein välttämättömiin. (Mikkilä 2007.) Konservoinnin keskeinen periaate on että, kaikki toimenpiteet ja lisäykset tulee olla mahdollisimman helposti poistettavissa. (ECCO Professional Guidelines 2002/2011.)

PERINNERAKENTAMISKESKUKS KYMENLAAKSOON

Sitä mukaa kun viimeisetkin perinteisen rakentamisen ammattilaiset poistuiivat työelämästä, kasvoi tiedon tarve kentällä. Sitä helpottamaan perustettiin korjausrakentamiskeskuksia. Alan toimijoita on jo lähes koko maassa, mutta toiminta keskittyy pääosin Länsi-Suomeen. Joidenkin toiminta on ollut hyvin lyhytaikaista ja pienimuotoista. Nykyään kuitenkin maassamme on noin 15 korjausrakennuskeskusta, jotka toimivat joko kaupallisen tai aatteellisen periaatteen mukaan. Liiketoiminta on keskeinen idea, mutta rakkaus vanhaan on monen yrittäjän toiminnan taustalla.

”Rakentamisen markkinat toimivat pääosin uudisrakentamisen ehdoin. Korjaus-rakentaminen, joka on luonteeltaan uudisrakentamista pienimuotoisempaa, räätälöidympää, hienovaraisempaa ja käsityövaltaisempaa, tarjoaa paljon hyödyntämätöntä potentiaalia alaan liittyvien palvelujen ja ratkaisujen tuotteistamiseen. Korjauskonseptien ja tuoteosakaupan kehittäminen ja sitä kautta palvelutarjonnan lisääminen ja monipuolistaminen onkin yksi korjausrakentamisen laadun kehittämisen painopisteitä.” (Korjausrakentamisen strategia 2007–2017, 2014.) Tätä ajatusta silmällä pitäen korjausrakentamiskeskuksen perustaminen Kymenlaaksoon on perusteltua.

LÄHTEET:

- Aineeton kulttuuriperintö 2014. Museovirasto. Saatavissa: <http://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/fi/index> [viitattu 29.1.2015]
- Arkkitehtuuripolitiikka 2015. Archinfo. Arkkitehtuurin tiedotuskeskus. Saatavissa: <http://archinfo.fi/arkkitehtuuripolitiikka/> [viitattu 24.2.2015]
- ECCO Professional Guidelines 2002/2011. Saatavissa: <http://www.ecco-eu.org/about-e.c.c.o./statutes.html> [viitattu 7.2.2015]
- E-P:n Perinnerakentajat Oy. 2006. Saatavissa: <http://www.perinnerakentajat.fi/> [viitattu: 24.11.2014]
- Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys ry 2014. Saatavissa: <http://www.rakennusperintoyhdistys.net/> [viitattu 22.11.2014]
- Häkkinen, T. 2010. Mitä kestävä kehitys edellyttää rakennusten korjaamiselta - tutkimustulosesimerkit meiltä ja muualta. Rakennusten ja alueiden uudistaminen ja korjaaminen -luento 19.1.2010. Johtava tutkija Tarja Häkkinen, VTT. Saatavissa: http://www.vtt.fi/files/news/2010/korjausrakentamisen_sem/hakkinen_mita_kestava_kehitys_edellyttaa_rakennusten_korjaamiselta_vtt2010.pdf [viitattu 6.11.2014]
- ICOM. Standards & Guidelines 2010–2015. Saatavissa: <http://www.ecco-eu.org/about-e.c.c.o./statutes.html> [viitattu 7.2.2015]
- ICOMOS. Rakennusuojelun ja kulttuuriympäristöjen vaalimisen asiantuntijajärjestö. Saatavissa: <http://www.icomos.fi/sivut/suomen-osasto/tietoa-meistae.php>

[viitattu 7.2.2015]

- Jormalainen, P. 1993. Korjausrakennustyöt. Helsinki: Rakennusalan kustantajat RAK.
- Jätelaki 2011. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646> [viitattu 14.3.2014]
- Kestävä rakentaminen luo hyvinvointia. Saatavissa: <https://www.metsateollisuus.fi/mediabank/478.pdf> [viitattu 29.1.2015]
- Korjausrakentamisen strategia 2007–2017. Linjauksia olemassa olevan rakennuskannan ylläpitoon ja korjaamiseen. Ympäristöministeriön raportteja 28. 2007. Saatavissa: www.ymparisto.fi/download/noname/%7B5DA239AD-56B2-4FB8.../30349 [viitattu 22.11.2014]
- Kukkonen, H. ja Lievonen, M. 1989. Kansanomaisesta rakentamisesta. Helsinki. Teknillinen korkeakoulu. Julkaisu B 60.
- Kulttuuriympäristön ja korjausrakentamisen käsitteitä 2014. Saatavissa: http://www.rakennusperinto.fi/kulttuuriymparisto/kasitteisto/fi_FI/Kasitteisto/#kulttuuriperinto [viitattu 17.3.2014].
- Laine, M. & Orrenmaa, A. 2012. Rakkaat vanhat puutalot. Helsinki: Otava.
- Laki rakennusperinnön suojelemisesta 2010. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100498> [viitattu 22.3.2014]
- Materiaalitehokkuus 2014. Saatavissa: <http://www.motiva.fi/toimialueet/materiaalitehokkuus> [viitattu 22.11.2014]
- Mikkilä, J. 2007. Kymenlaakson perinnerakentamisen osajien kartoitus: Opinnäytetyö. Kouvolan ammattikorkeakoulu.
- Perkkio, M. 2002. Korjausrakentamisen sanasto kirjavaa ja epäyhtenäistä. Rakennuslehti 21.3.2002. Saatavissa: www.rakennuslehti.fi. [viitattu 24.2.2007]
- Rakennus- ja asuntotuotanto. Tilastokeskus. Saatavissa: <http://www.tilastokeskus.fi/til/ras/index.html> [viitattu 12.03.2014]
- Rakennusjätteestä arvokkaaksi resurssiksi. 2014. Saatavissa: http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Rakennusjatteesta_arvokkaaksi_resurssiksi%2829942%29 [viitattu 29.11.2014]
- Rakennusperintöstrategia 2001. Valtioneuvoston päätös 13.6.2001. Helsinki: Valtioneuvosto.
- Sulonen, A. 2006. Vanhan rakennuksen kunnostaminen on kulttuurityötä. Iloa ja pitkä ikää – Ohjeita vanhan talon kunnostamiseen. Tuuma -lehden vuosijulkaisu. Turku: Rakennusperinteen ystävät ry.
- Vainio, T. et. al. 2002. Korjausrakentaminen 2000–2010. Espoo: VTT Tiedotteita 2154.
- Vanhatkin asuinrakennukset korjattavissa energiatehokkaiksi. 2013. Saatavissa: <http://www.vtt.fi/medialle/uutiset/vanhatkin-asuinrakennukset-korjattavissa-energiatavokkaina> [viitattu 6.11.2014]
- Venetsian julistus 1964. Saatavissa: www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=9389&la=fi [viitattu 16.3.2007]

Jenni Laari

Perinne- ja korjausrakentamiskeskuksen perustaminen auttaa säilyttämään vanhaa rakennuskantaa

JOHDANTO

Perinteikäs rakentaminen on tulossa koko ajan suosituimmaksi ja asenteet sitä kohtaan ovat muuttuneet positiivisemmiksi. Perinteisiä materiaaleja ja aitoja vanhoja tai uusvanhoja rakennusosia halutaan käyttää yhä enemmän. Monilla on tietämättään ullakoiden kätöksissä vanhoja ja arvokkaitakin rakennusten osia, kuten uuninluokkuja ja saranoita. Niiden hinta ja kulttuurillinen arvo kasvaa koko ajan esineiden harvinaistuessa. (Teppo-Pärnä & Entonen 2012, 53.) Siksi olisikin tärkeää ylläpitää ja vaalia häviävää kulttuuriperintöämme, ennen kuin on liian myöhäistä.

Perinne- ja korjausrakentamisella tarkoitetaan rakentamista ja korjausta perinteisillä vanhoilla tekniikoilla ja materiaaleilla. Siinä pyritään säilyttämään tai palauttamaan rakennuksen kulttuuriarvo. (Perinnerakentaminen käsitteenä ja osana teknologiakasvatusta 2014.) Vanhojen kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten säilyttäminen on tärkeää ja Suomi onkin sitoutunut kymmenkuntaan kansainvälisiin sopimuksiin, jotka velvoittavat meitä säilyttämään kulttuuriperintöämme niin paljon kuin mahdollista. Osaa kulttuurihistoriallisesti tärkeistä rakennuksista suojelee rakennussuojelulaki, mutta suurinta osaa vanhoja rakennuksia pyritään suojelemaan ainoastaan kaavoituksen keinoin. (Laine & Orrenmaa 2012, 124–125.)

Kansainvälisten suojelusopimusten lisäksi jokainen voi omalta osaltaan pienilläkin teoilla auttaa kulttuurisen perinnön säilymistä tuleville sukupolville. Monet vanhojen talojen omistajat ovat aidosti kiinnostuneita säilyttämään mahdollisimman paljon vanhaa ja käyttämään vanhoja hyväksi havaittuja materiaaleja. Vanhojen kulttuurihistoriallisten rakennusten korjaamiseen on mahdollista saada myös avustusta. Avustuksia myöntävät valtio, alueelliset ELY-keskukset ja Museovirasto. (Vuolle-Apiala 2012, 176.)

Perinne- ja korjausrakentamiskeskus kehittäisi perinne- ja korjausrakentamista Kaakkois-Suomen alueella tarjoamalla monipuolisia alan palveluja ja koulutusta. Keskuksen avulla tuotaisiin yhä tunnetummaksi perinnerakentamista ja vanhojen rakennusosien

uudelleen käyttöä. Kun keskuksen toiminta saisi tarpeeksi näkyvyyttä ja ihmiset oivaltaisivat sen syvimmän tarkoituksen, saataisi myös ihmisten mielikuvia perinnerakentamisesta muutettua positiivisemmiksi.

PERINNE- JA KORJAUSRAKENTAMISKESKUS

Jätelain 8 §:n mukaisesti jätteen määrä pyritään pitämään mahdollisimman vähäisenä ja uusiokäyttämään tai kierrättämään kaikki mahdollinen jäte (Jätelaki 646/2011). Rakennus- ja purkujätettä voidaan vähentää hyödyntämällä vanhat käyttökelpoiset hirret, ikkunat, ovet, ynnä muut sellaiset osat. Toimimalla ekologisesti varjellaan samalla myös kulttuurista rakennusperintöä. Jäte-asemille tulevat vanhat ja arvokkaat rakennusten osat yleensä tuhoataan poikkeuksetta. Näiden osien pelastamiseksi yhteistyötä jäteasemien kanssa olisi hyvä kehittää, jotta saataisiin osien keräys toimivaksi osaksi jätteen käsittelyä.

Suomessa vanhojen varaosien käyttö on vielä melko vähäistä ja monille tuntematon käsite. Olisikin tärkeää saada asialle enemmän näkyvyyttä, koska olisi tärkeää käyttää mieluummin vanhaa kuin ostaa uutta. Samalla kun annetaan vanhalle varaosalle uusi elämä ja vaalitaan kulttuuriperintöä, toimitaan myös ekologisesti. Ajatellaan usein, että uutena ostettaessa tuote olisi parempi ja laadukkaampi, mutta totuus on toisenlainen. Vanhoissa osissa materiaalit ovat laadukkaampia ja osat on tehty kestämään aikaa, toisin kuin nykyteollisuuden tuotteet. Vanhat perinteiset ikkunat on tehty parhaasta puusta, jotta ne kestäisivät jopa satoja vuosia, kun taas nykyikkunoilta ei edes oleteta sellaista kestävyyttä.

Keskuksen tarkoitus on tuottaa palveluja ja tuotteita vanhoista rakennuksista kiinnostuneille yksityisille henkilöille ja kiinteistöjen omistajille. Pohjois-Kymenlaaksoon perustettava keskus olisi alueella ainutlaatuinen ja asiakaskunta laaja. Keskus pyrkisi luomaan toimivan verkoston eri toimijoiden välille, jotta voitaisiin säästää mahdollisimman paljon alueella purettavien vanhojen rakennusten osia ja vanhaa perinteikästä rakennuskantaa.

Kaakkois-Suomessa ei aivan tämän kaltaista keskusta ole. Lähimmät varaosapankit sijaitsevat Haminassa, Ruotsinpyhtäällä ja Rantasalmella. Suomessa on myös muutama varaosia myyvä nettikauppa. Muutenkin kilpailutilanne on keskuksen kannalta hyvä ja se on keskuksen toiminnan kannalta suuri vahvuus.

Keskuksen tarjoamiin palveluihin kuuluisi vanhojen rakennusosien varaosapankki, jossa myytäisi esimerkiksi vanhoja ikkunoita, ovia, heloja, sekä uustuotantona vanhan mallin mukaan tehtyjä heloja ja perinnerakentamisessa käytettäviä materiaaleja, kuten maaleja ja eristeitä. Keskuksella voisi olla myös nettikauppa, jossa tuotevalikoima olisi sama kuin myymälässä. Keskus voisi tarjota myös restaurointipalveluja, rakennusten dokumentointia ja restaurointisuunnitelmien laatimista, perinnerakentamiskursseja ja vanhojen rakennusten kunnostusta koskevaa neuvontaa. Perinnerakentamiseen liittyviä kursseja, kuten ikkuna- ja ovikunnostuskursseja, tarvittaisiin lisää alueelle. Kursseja

voitaisiin järjestää joko yrityksen omissa tiloissa tai esimerkiksi alan koulutusta tarjoavien oppilaitosten tiloissa Kouvolassa tai kauempanakin.

Varaosapankin tuotevalikoimaan kuuluisi laaja valikoima monenlaisia vanhojen rakennusten osia, kuten ikkunoita, ovia, hirsiiä ja vanhoja tiiliä. Valikoimaan kuuluisi myös vanhat varaosat, kuten kahvat, vetimet, saranat ja haat, sekä tulisijat ja niiden tarvikkeet, kuten uuninluukut. Myös vanhanmalliset lämpöpatterit voisivat kuulua valikoimaan. Vanhat varaosat hankittaisiin lahjoituksina, ostamalla, noutamalla ja itse purkamalla. Varaosia hankittaessa erilaiset verkostot muihin yrityksiin ja viranomaisiin helpottavat osien hankintaa. Tuotevalikoimaan kuuluisi myös lisänä vanhan mallin mukaan uustuotantona tehtyjä saranoita, vetimiä, kahvoja, uuninluukkuja ja muita rakennusten varaosia. Tuotevalikoimaa täydentäisi perinteisten paperitapettien, maalien ja eristeiden jälleenmyynti.

Keskuksen toiminnan kannalta sen imago tulee olemaan todella tärkeä. Sen kautta asiakkaalle välittyy, että työntekijät ovat ammattitaitoisia, motivoituneita ja asiakaspalvelutaitoisia. Kiinnostus ja kunnioitus vanhaan rakennusperinteeseen ja rakennusten suojeluun näkyy keskuksen yritysilmiossa ja toiminnassa. Palveluiden työnjäljessä näkyy ammattitaito ja laadukkuus. Keskus tekee arvokasta työtä vanhojen rakennusten parissa.

Keskuksen varaosapankkitoiminnan kannalta erityisen tärkeitä ovat yhteistyökumppanit ja verkostot. Monet Suomessa toimivat varaosapankit hankkivat varaosansa purkuliikkeiden tai rakennuttajien kautta, jolloin he itse purkavat purkutaloista käyttökelpoisia osia. (Varaosapankkitoimintaa harjoittavien toimijoiden haastattelut 2.4.2015.) Osa vanhoista rakennusten varaosista saadaan myös yksityisiltä henkilöiltä lahjoituksina tai ostamalla. Yhteistyö jäteasemien kanssa on myös hyvä tapa hankkia vanhoja varaosia. Museot ja Kymenlaakson rakennusperinneyhdistys Iisakki ovat hyödyllisiä yhteistyökumppaneita. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun restaurointiosasto sopii erinomaisesti yhdeksi potentiaaliseksi yhteistyökumppaniksi keskukselle. Lähialueella on myös muita kouluja, joiden kanssa yhteistyö on otollista. Keskus pystyy yhdessä koulujen kanssa tarjoamaan erilaisia koulutuksia. Myös yhteistyö muiden restaurointialan yritysten kanssa olisi tarpeellista hyvien verkostojen luomisen kannalta. Verkostot auttavat uusien asiakkaiden hankkimisessa ja parantavat keskuksen tunnettavuutta.

Perinne- ja korjausrakentamiskeskus tulee sijaistamaan Pohjois-Kymenlaakson alueella. Keskus on alueella niin ainutlaatuinen, ettei hieman syrjäisempikään sijainti haittaa. Tilaa tarvitaan myymälälle, työtiloille ja varastotiloiksi. Rakennukseksi sopii esimerkiksi vanha kyläkoulu, joka on restauroitu ammattitaidolla. Keskuksen tilojen täytyy henkiä vanhaa ja olla taidolla kunnostetut. Työtilojen täytyy olla kunnolliset ja varastotilaa suuremmillekin varaosille täytyy löytyä riittävästi.

Hyvä markkinointi on myös tärkeää, jotta asiakkaat löytävät keskuksen ja keskukselle saadaan näkyvyyttä. Nykyään tärkeimmäksi mainostamiskanavaksi on noussut

Hirsirakennus voidaan siirtää purkamalla ja kasaamalla uudelleen. Hirret täytyy numeroida tarkasti, jotta ne kasattaessa päätyvät samoille paikoille. (Laari)

internet. Sieltä löytyy monia kanavia, joissa mainostaminen on mahdollista. Kattavat ja usein päivitetyt Facebook-sivut ovat tärkeä väylä yrityksen mainostamisessa nykyaikana. Tietysti keskuksen omat hyvät internet-sivut ovat tärkeitä. Jotta ihmisten on helpompi löytää keskuksen sivulle, on myös pidettävä huolta, että hakukoneiden listauksessa keskus ei huku muiden hakutulosten sekaan, vaan erottuu niiden joukosta. Myös yhteistyökumppanit, kuten Iisakki, voivat internet-sivuillaan mainostamaan keskusta. Keskusta voidaan mainostaa perinnerakentamiseen keskittyvissä lehdissä sekä paikallis-lehdissä. Paikallislehdissä mainostamalla saavutetaan monet potentiaaliset asiakkaat, ja keskus saa näin paikallista tunnettavuutta. Myös erilaisiin tapahtumiin ja messuihin osallistuminen tuo keskukselle näkyvyyttä ja tilaisuuksia esitellä toimintaansa.

SWOT

Sisäiset vahvuudet

- Työntekijöiden oikeanlainen koulutus ja osaaminen
- Oikeanlaiset toimintatavat
- Asiakaslähtöinen palvelu
- Tiimityöskentely

Ulkoiset mahdollisuudet

- Kilpailun vähäisyys
- Kiinnostus perinnerakentamiseen lisääntyy
- Ihmisten vanhojen rakennusten suojelulle omistautuneisuus

Sisäiset heikkoudet

- Keskuksen rahoituksen epäonnistuminen
- Ei aikaisempaa grittäjäkokemusta
- Vääränlainen hinnoittelu
- Tarvittavat yhteistyökumppanit eivät halua yhteistyötä

Ulkoiset uhat

- Asiakkaiden vähäisyys
- Väärät oletukset asiakkaiden ostokäyttäytymisessä
- Ihmisten vääränlaiset oletukset ja ennakkoluulot
- Huono taloustilanne

SWOT-analyysissä on kuvailtu keskuksen sisäisiä vahvuuksia ja heikkouksia, sekä ulkoisia mahdollisuuksia ja uhkia. (Laari)

Koska keskuksen tulot eivät ole järin suuret, tarvitsee se rahoitusta kehittääkseen toimintaansa. Keskuksen toimintaa voitaisiin rahoittaa ELY-keskuksen myöntämällä EU-rahoituksella. Hankerahoitusta voidaan myöntää muutamaksi vuodeksi esimerkiksi toiminnan kehittämiseen. Tällaista rahoitusta on saanut muun muassa Etelä-Savon rakennusperintöyhdistys ry. (Varaosapankkitoimintaa harjoittavien toimijoiden haastattelut 2.4.2015.) Myös muun muassa Sitra ja Tekes myöntävät rahoitusta. Keskusta perustettaessa olisi hyvä olla myös jonkin verran omaa pääomaa toiminnan käynnistämiseen.

Keskus tarvitsee toimiakseen sopivat työtilat, sekä riittävästi myymälä ja varastotilaa. Jos vielä halutaan, että rakennus on vanha ja yrityksen arvojen mukainen, voi sen hinta tai vuokra olla korkea. Keskuksen toimitilojen ulkonäkö on kuitenkin tärkeässä roolissa yrityksen imagon kannalta. Myymälätilaan täytyy niin ikään hankkia tarpeeksi pöytä- ja hyllytilaa myytävälle varaosille. Myymälään tarvitaan myös kassa. Keskusta perustettaessa täytyy investoida myös restaurointipalveluissa käytettäviin työkaluihin ja materiaaleihin. Aluksi kannattaa hankkia vain yleisimpiä restauroinnissa tarvittavia materiaaleja. Ennen keskuksen avaamista varaosia ja muita myymälän tuotteita on hyvä olla varastossa paljon, sillä kun tuotteiden saatavuus on hyvä, asiakkaat on helpompi pitää tyytyväisinä. Markkinointiin on hyvä olla heti rahaa, jotta asiakkaat löytäisivät mahdollisimman nopeasti keskuksen ja osaivat hyödyntää sen tarjoamia palveluja. Hyviin internet-sivuihin ja verkkokauppaan täytyy myös investoida. Varsinkin internet-sivut on hyvä olla heti, kun keskus on perustettu.

Yritystoiminnan suurimpiin riskeihin kuuluu tämän hetken huono taloustilanne. Kuluttajilla ei ole rahaa käytettäväksi samaan tapaan kuin aiemmin. Tällaisissa tilanteissa kuluttajat eivät ole usein valmiita maksamaan käsityöstä sen ansaitsemaa hintaa. Riskeihin kuuluvat myös asiakasmäärän vähäisyys ja se, etteivät potentiaaliset asiakkaat löydä yritystä. Ihmiset saattavat myös omata vääriä mielikuvia ja käsityksiä liittyen vanhoihin varaosiin ja materiaaleihin. Suomessa ollaan vasta pikku hiljaa ymmärtämässä kulttuuriperinnön suojelun tarvetta ja sitä, miten tärkeää on pyrkiä säilyttämään rakennuksia oikeita menetelmiä ja materiaaleja käyttämällä.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Perinne- ja korjausrakentamiskeskuksen perustaminen juuri tälle alueelle on tärkeää, koska keskus edistää koko Kaakkois-Suomen rakennusperinnön säilyvyyttä. Tämän alueen ihmisillä on varmasti riittävästi kiinnostusta keskusta ja sen palveluja kohtaan. Asiakkaita riittää koko Kaakkois-Suomen alueelta ja kauempaakin. Keskus pitäisi saada perustetuksi mahdollisimman pian, jotta vanhojen rakennusten ja niiden osien tuhoutumista voitaisiin ehkäistä.

Yhteistyökumppaneiden saaminen on keskuksen toiminnan kannalta yksi keskeisimmistä asioista. Yhteistyökumppanit ovat tärkeitä varaosien hankkimisväyliä ja kumppanit verkostoineen edistävät keskuksen tunnettavuutta. Toivottavaa onkin, että mahdollisimman moni taho lähtee yhteistyöhön keskuksen kanssa, ja näin saadaan luotua mahdollisimman laaja verkosto, jotta mahdollisimman paljon vanhojen rakennusten varaosia saadaan säästettyä.

Erilaiset tapahtumat sekä Kymenlaakson rakennusperinneyhdistys Iisakin perustaminen ovat tuoneet näkyvyyttä perinnerakentamiselle Kymenlaakson alueella. Tällä hetkellä onkin otollinen hetki perustaa perinnerakentamiskeskus Pohjois-Kymenlaaksoon.

Lähteet

- Jätelaki 646/2011.
- Laine, M. & Orrenmaa, A. 2012. Rakkaat vanhat puutalot – säilyttäjän opaskirja. Helsinki: Otava.
- Perinnerakentaminen käsitteenä ja osana teknologiakasvatusta: opettaja-opiskelijoiden käsitykset, käsitysten jäsentyneisyys ja muutos perinnerakentamisen opintojakson aikana. 2014. Itä-Suomen yliopisto. Saatavissa: http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-1343-2/urn_isbn_978-952-61-1343-2 [viitattu 16.5.2015]
- Teppo-Pärnä, V. & Entonen, K. 2012. Rosoa ja patinaa: metalli vanhassa talossa. Turku: Rakennusperinteen ystävät.
- Varaosapankkitoimintaa harjoittavien toimijoiden haastattelut 2.4.2015. Jenni Laarin hallussa.
- Vuolle-Apiala, R. 2012. Hirsitalo ennen ja nyt. Vantaa: Moreeni.

Opinnäytetyön antia

Rakennusvaraosapankki. Toimijana yritys tai yhdistys

JOHDANTO

Tämän artikkelin pohjana oleva liiketalouden opinnäytetyö käsittelee rakennusvaraosapankkitoimintaa, ja tarkastelun kohteena olivat yrityksen ja yhdistyksen ylläpitämät rakennusvaraosapankit. Opinnäytetyön teko alkoi tammikuussa 2015 ja työ valmistui toukokuussa 2015.

Rakennusvaraosapankkitoiminta perustuu rakennuksista purettujen osien talteenottoon ja kierrätykseen. Asiakkaat käyttävät rakennusvaraosia samaan tarkoitukseen, jossa niitä on aiemminkin käytetty tai muokkaavat niistä uutta, esimerkiksi vanhoista ikkunoista saadaan sisustustuotteita muokkaamalla niitä uusiksi lisäämällä peili ikkunanpokaan. (Teppo-Pärnä 2011.)

Opinnäytetyössä pyrittiin saamaan käsitys varaosapankkitoiminnasta ja sen toimintamalleista. Työn tavoitteena oli selvittää, mitä rakennusvaraosapankkitoiminta on ja mistä tekijöistä muodostuu toiminnan kannattavuus.

Tutkimukseen valittiin laadullinen lähestymistapa tutkimusongelman ja tutkimuksen kohteen perusteella. Suomessa on varaosapankkitoimijoita lukumäärältään kymmenkunta, ja osakeyhtiö- tai yhdistystoimijoita näistä vain osa.

Tutkimuksen toteutustavaksi valittiin vertaileva tapaustutkimus, jossa tapaukset olivat yrityksen ylläpitämä varaosapankki ja yhdistyksen ylläpitämä varaosapankki. Tapaukset edustivat tutkimuskohteen, eli varaosapankkitoiminnan kahta erilaista toimintamuotoa. Tapauksia vertailtiin liiketaloudellisista ja verotuksellisista näkökulmista. Liiketaloudellisen näkökulman kannalta vertailu yhdistys- ja yritysmuotoisesta varaosapankkitoiminnasta toi esiin erilaisia tietoja, kuin jos tutkimuksessa vertailun kohteena olisi ollut kaksi yritystä tai kaksi yhdistystä.

**Puhdistetut
peiliovet.
(Carlozzo)**

Tutkimuksen aineistoina käytettiin asiantuntijahaastatteluja, media-aineistoja ja kirjallisia aineistoja. Lähdedokumentteja olivat verohallinnon ohjeistukset, kahdet tilinpäätöstiedot ja kolme asiantuntijahaastattelua.

Koska opinnäytetyön tekijällä ei ollut aiempaa kokemusta varaosapankkitoiminnasta, kerättiin työssä myös taustatietoa varaosapankkitoiminnasta eri lähteistä, joita olivat varaosapankkitoimijoiden verkkosivut, kaksi varaosapankkitoimijoiden radiohaastattelua ja yksi YouTube-video, jossa kerrottiin varaosapankkitoiminnasta.

Aineistot analysoitiin käyttäen sisällönanalyysia ja strategiana oli rakentaa selitys varaosapankkitoiminnasta valituilla toimijamuodoilla. Erilaisten aineistojen kautta pyrittiin muodostamaan mahdollisimman tarkka käsitys rakennusvaraosapankkitoiminnasta ja toimijoiden verotuksellisesta kohtelusta. Haastattelumenetelmänä käytettiin asiantuntijahaastatteluja, jotka toteutettiin teemahaastattelun muodossa. Koska tarvittiin toimijoiden omakohtaista tietoa varaosapankkitoiminnasta, oli asiantuntijahaastattelun käyttö perusteltua.

Tutkimuksen aineistoista haettiin tietoa seuraavista teemoista: varaosapankkitoiminta, rakennusvaraosapankin tuotteet, kustannukset ja rakennusvaraosien myynti. Haastattelulta kysyttiin myös, mitä näkemyksiä heillä itsellään on varaosapankkitoiminnasta ja rakennusosien kierrätyksestä, ja mitä neuvoja he voivat antaa rakennusvaraosapankkitoimintaa harkitsevalle.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tuloksena saatiin vastauksia, joiden avulla muodostettiin kuva varaosapankkitoiminnasta. Tuloksia voi käyttää soveltaen oman toiminnan suunnittelussa, mutta on huomioitava, että sekä yhdistys- että yritystoimijoilla on varaosapankkitoiminnan ohella muutakin toimintaa. Tätä muuta toimintaa ei opinnäytetyössä käsitelty. Lisäksi yritysmuoto ja yhdistyksen verotuksellinen asema vaikuttavat kustannuksiin. Näiden seikkojen vuoksi tulee miettiä, miten tämän tutkimuksen tulokset on suhteutettavissa omaan toimintaan.

Tutkimuksen mukaan toiminnassa on paljon samaa riippumatta siitä, onko toimija yritys vai yhdistys. Toimintaperiaate on samanlainen eli varaosapankkiin otetaan talteen ja kierrätetään rakennuksista purettuja osia, ja toimijat itse määrittelevät, mitä tuotteita ottavat vastaan.

Tutkimuksessa saatiin selville, että yrityksen ja yhdistyksen toiminnan tavoitteet eroavat toisistaan ja toimijoiden verotus muodostuu eri perustein. Yhdistyksen toiminnan tavoite ei ole tuottaa voittoa, vaan toteuttaa sen säännöissä määriteltyä tarkoitusta. Tämän tarkoituksen toteuttamiseen yhdistys hankkii erilaisin tavoin varoja. Yhdistyksessä olisi hyvä olla verotusosaamista, jotta toiminnan voisi suunnitella siten, että ei tulisi odottamattomia veroseuraamuksia.

Tuloverotus on lähtökohtaisesti samanlaista yrityksellä ja yhdistyksellä, mutta yleishyödyllinen yhteisö on rajatusti tuloverovelvollinen. Se maksaa tuloveroa elinkeinotoiminnan tulosta ja tietyin edellytyksin kiinteistön tulosta.

Arvonlisäverovelvollisuus koskee kaikkia tavaroita ja palveluja myyviä elinkeinonharjoittajia. Yhdistyksen yleishyödyllinen toiminta on kuitenkin arvonlisäverotonta. Yleishyödyllinen yhdistys on arvonlisävelvollinen tuloverotuksessa veronalaisesta elinkeinotoiminnasta sekä tarjoilupalvelun ja kiinteistöhallintapalvelun ottamisesta omaan käyttöön.

Haastatteluissa ilmeni, että kilpailu rakennusvaraosapankkitoiminnassa on kasvanut ja verkossa myynti on noussut huomattavasti. Haastateltavat puhuivat myös verkostoitumisen tärkeydestä ja siitä, että on hyvä harjoittaa jotain muuta toimintaa varaosapankin ohella.

Tutkimuksen kohteena olleilla toimijoilla oli samanlaiset näkemykset perinnerakentamiseen ja säilyttävään korjausrakentamiseen, eli lähtökohtana on vanhojen rakennusten vaaliminen ja purettujen rakennusosien talteenotto ja kierrätys.

Varaosapankkitoiminnan kannattavuus

Varaosapankkitoiminnan kannattavuuteen vaikuttavia kustannustekijöitä ovat tutkimuksen mukaan varaston osto, varaston koko, varastotilaan liittyvät kustannukset sekä osien lajitte-
telun ja käsittelyn kustannukset. Eroja kustannuksiin tulee siitä, maksaako varaosapankki sille toimitetuista osista, hakeeko tai purkaako toimija rakennusosat itse, onko toimijalla palkattua työvoimaa ja omistavatko toimijat itse tilat vai vuokraavatko ne ulkopuolelta.

Tuotteiden hinnan määrittelyssä esiintyi samanlaisia perusteluita ja rakennusvaraosien tarjoajat sekä ostajat ovat samoja sekä yrityksillä että yhdistyksillä.

Kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat toiminnan kausittaisuus, sijainti sekä kilpailu ja rakennusosien ali- tai ylitarjonta. Alueellinen vaikutus varaosakantaan näkyy siinä, millaisia talot ovat ja milloin ne on rakennettu. Varaosapankin alueellisella sijainnilla

on merkitystä rakennusten määrän ja muiden toimijoiden sijoittumisen suhteen, vaikka verkkokaupankäynnin osuus on suuri. Kannattavuutta lisäävät oheistoiminta ja internet-myynti ja se seikka, että korjausrakentaminen on kasvussa ja sisustaminen suosittua.

Muita rahallisesti vaikeasti mitattavia, mutta aineettomia kannattavuuden tekijöitä ovat ekologisuus, taloudellisuus, arvokas työ vanhojen rakennusten säilyttämiseksi sekä perinteisten työtapojen ja materiaalien käytön edistäminen.

Yhteenvedon voi todeta, että tutkimus lisäsi tietoa varaosapankkitoiminnasta ja siihen liittyvistä tekijöistä, mutta tutkimuksella ei saatu yksityiskohtaista laskennallista tietoa toiminnan kannattavuudesta. Jatkossa olisi mielenkiintoista tutkia yksittäisen toimijan varaosapankkitoimintaa tai eri toimijoiden yhteistyömahdollisuuksia.

LÄHTEET

- Teppo-Pärnä, V. 2011. Varaosapankki. Satakuntalainen rakennusmateriaalien kierrätyskeskus. Saatavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=dLHVWwyljJU> [viitattu 8.3.2015].
- Veini, K. 2015. Rakennusvaraosapankki. Toimijana yritys tai yhdistys. Opinnäytetyö. Kymentalouden ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Saatavissa: Theseus.fi.

Tove Alcenius

Katsaus Kolmikulman alueen historiaan ja Kalliopytingin purkumateriaalien kierrätykseen

JOHDANTO ALUEEN HISTORIAAN JA NYKYTILANTEeseen

Maantieteellisesti ja alueellisesti Karhula kuului Viipurin läänissä sijaitsevan Kymin kunnan Helilän kylään. Alueen seurakunnat kuuluivat Kymin seurakuntaan. Karhulan niemen luonnon muovaamina rajoina oli lännessä Kymijoen Korkeakosken haara ja idässä Sunilanlahti. Tälle suhteellisen suppealle alueelle rakennettiin Karhulan suurteollisuuslaitokset ja näiden ympärille muodostui silloisen tehdasympäristön arkisen elämän keskus. Työpaikka ja asunto olivat lähellä toisiaan. (Mellin, 1968.)

Karhulan tehdasyhdyskunnan alullepanija, kapteeni William Ruuth tuli Viipurista Karhulaan, Kymin Uittotyhtiölle vuonna 1873 uittopäälliköksi. Ruuth osti ensin vuonna 1881 sahan ja keväällä 1887 hän aloitti Karhulan tehtaiden rakentamisen. Vuonna 1887 alkoi Karhulassa rakennuskausi, jonka vertaista maassamme ei ennen ollut nähty. Karhulan tehdasympäristöön rakennettiin toistasataa työläis- ja virkamiesasuntoa. Sinne rakennettiin myös konttoreita, talousrakennuksia, tavaransuojia ja vajoja.

Rakentaminen oli suunnitelman mukaista, laajaa ja voimaperäistä. Neljän vuoden aikana rakennettiin uudenaikainen höyrysaha, pieni tiilitehdas suoritettavia rakennustöitä varten, eräs maamme suurimpia puuhiomoita sekä siihen asti maamme suurin lasitehdas, suuri konepaja, linnamainen asuinrakennus ja toista sataa työläis- ja virkamiesasuntoa, konttori- ja talousrakennuksia, tavaransuojia ja vajoja. (Mesikämmen, 1945–1949.)

William Ruuthin tavoitteena oli rakentaa Karhulassa työskenteleville kunnolliset asunnot. Karhulan tehtaan työläiset tulivat Karhulaan maaseudulta, enimmäkseen Savosta ja Karjalasta. William Ruuth rakennutti vuonna 1899 Kalliopytingin tehtaan työläisille asunnoiksi. 1890-luvun puolella valmistui Karhulantien ja Sudenkadun varrelle myös muita kaksikerroksisia pytingejä muun muassa Sahapytinki, Suopytinkitinki, Tornipytinki ja Verstaspytinki. Pytingit kuuluvat Karhulan A. Ahlström Oy:n teolli-

**Kapteeni
William Ruth.
(ELKA)**

suusympäristöön, joka kuuluu Suomen valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Kalliopytinki oli pytingeistä yksi komeimpia, ja myös hyvin säilynyt. Tämän voisikin olettaa johtuneen rakennuksen monipuolisesta käytöstä, mikä taas on johtanut siihen, että rakennusta on muokattu aina kulloisenkin käyttötarpeen mukaan. Sitä on peruskorjattu ja huollettu useammin kuin muita alueen työläispytinkkejä.

Kalliopytinki oli nikkarityylinen ja paanupäällysteinen. Runko oli ydinhonkapuuta, mikä oli mahdollisesti kierrätyshirttä. Hirsien epäillään olevan tuodut Karjalankannakselta. 1800-luvun puolella oli hyvin yleistä, että hirsirakennuksia purettiin ja siirrettiin paikasta toiseen.

Kalliopytinki oli kaksikerroksinen asuinrakennus, jossa oli alun perin hellahuoneita tehtaan työntekijöiden perheille. Nämä hellahuoneet olivat olemassa aina 1930-luvulle saakka. Pytingin julkisivun seinät oli muurattu sahalta tuoduista lankkujen tasauspätkestä eli nutikoista. Seinät oli maalattu punamullalla ja ikkunan puitteet oli maalattu valkoisiksi. Pytingin molemmissa päädyissä oli kaksi porraskäytävää. Kolidoorit eli kylmät eteistilat johtivat yläkertaan ja niiden vieressä oli ovet, joista oli sisäänkäynti alakertaan. Länsipään portaikosta johti portaat vintille, mikä oli rakentamaton suuri avoin tila.

Asukkailla oli pytingin pihalla tai yhtiön mailla kasvi- ja perunamaita. Maito haettiin Hovin navetasta ja Kolmikulmassa oli oma kaivo, josta haettiin puhdasta juomavettä itse kantamalla, kärryillä tai kelmalla. Asukkailla saattoi olla myös oma sika, jota kasvatettiin Suopytingin tai Antipofin luona tehtaan rakentamassa karsinassa. Sika teurastettiin syksyllä ja lihat pantiin suolaveteen puutiinuun.

Työläiskasarmien pihoilla oli suuria ulkorakennuksia, joissa jokaisella perheellä oli oma puuliiteri. Polttopuut olivat ilmaisia, ne tulivat tehtaan puolesta. Liitereissä säilytettiin polttopuiden lisäksi myös suksia, potkukelkkaa, vesikelkkaa, kärryjä, polkupyörää kenellä sellainen sattui olemaan 1900-luvun alussa. Lisäksi siellä oli tarvittavat työkalut, kalastusvälineet ja sikojen syöttöämpärit. (Kallio 1990.)

Kalliopytinki on ollut Kotkan kaupungin omistuksessa vuodesta 1986. Siinä toimi Kotkan kaupungin Kolmikulman päiväkotivuoteen 2013 saakka, kunnes rakennus joutui tuhopolton kohteeksi 9. heinäkuuta 2013. Ympäristöseura keräsi vetoituksen pytingin säilyttämisen puolesta, mutta Kotkan kaupungilla ei kuitenkaan säilyttänyt pahoin vaurioituneesta rakennuksesta mitään. Kalliopytinki paloi purkukuntoon, jäljelle jäi ¼ rakennusta. Kalliopytinki sai purkutuomion, joka astui lainvoimaan joulukuussa 2013.

Kalliopytingin purkutyöt aloitettiin keväällä vuonna 2014 Kotkan kaupungin toimesta. Purkamisen toteutettiin Sotek-säätiön Aikuisten työpajat -remonttiryhmän kanssa. Purkutyöt tehtiin pitkälti käsityönä yhteistyössä Kymenlaakson museon ja Kymenlaakson ammattikorkeakoulun restaurointiosaston kanssa. Purkutyöt dokumentoitiin ja rakennuksesta otettiin joitakin rakennusosia ja pintamateriaaleja talteen.

*Linja-auto Kolmi-
kulmasta Kotkaan
odottaa matkustajia
1930-luvun alussa,
Kolmikulman keskus.*

*[www.karhujatahti.fi/
image/show/534](http://www.karhujatahti.fi/image/show/534)*

*Kalliopytinki,
Karhulantie 13
Kotka. (Lievonen,
Kymenlaakson museo)*

*Kalliopytinki
tuhopolton
jälkeen. (Lievonen,
Kymenlaakson museo)*

Kymenlaakson museolla on aikomuksena teettää Joensuun yliopistolla dendrokronologinen tutkimus Kalliopytingin hirsimateriaalista. Tutkimuksella pystytään selvittämään puun ikä ja kasvupaikka. Näin ollen selviää myös ovatko rakennuksen hirret mahdollisesti siirretty Karjalankannakselta.

KALLIOPYTYNGIN PURKUMATERIAALIEN KIERRÄTYS

Rakennusmateriaalien kierrätys on erittäin ajankohtainen asia tämän päivän Suomessa, ja esimerkiksi Rakennusapteekista voi ostaa vanhoja rakennusmateriaaleja; heloja, saranoita, ikkunoita, ovia, lattialautaa, lankkua ja hirttä.

Olemme kuitenkin vielä aika lailla lapsen kengissä rakennusmateriaalien kierrätyksen suhteen verrattuna esimerkiksi Ruotsiin, jossa on korjattu ja suojeltu vanhaa esineistöä ja rakennuskantaa jo vuosikymmeniä. Suomessa on suhteellisen nuori rakennuskanta, jonka vanhin pääosa on rakennettu vasta 1700-luvun lopulla Venäjän ja Ruotsin vallan aikana. Oman lukunsa muodostaa sotien jälkeinen rakentaminen, kuten rintamamiestalojen rakentaminen evakoille. Kaupunkirakentamista Suomessa kiihdytti asuntojen rakentaminen työläisille, jotka muuttivat maalta kaupunkiin 1950–1970-luvulla, jolloin syntyi uusia kaupunginosia ja suuria asumislähiöitä.

Tällä hetkellä kiinnostus korjaus- ja perinnerakentamiseen sekä vanhan säilyttämiseen on Suomessa lisääntynyt suuresti. Tämänkin vuoksi vanhat rakennusmateriaalit tulee kierrättää niin täydellisesti kuin mahdollista. Lisäksi maahamme tarvitaan lisää perinnerakentamisen korjauskeskuksia ja varaosapankkeja.

Kymenlaaksosta puuttuu tällainen perinnerakentamiskeskus. Keskuksista olisi mahdollista saada alan asiantuntijoiden neuvoja korjaus- ja perinnerakentamiseen. Kansalaiset saisivat myös tietoa vanhoihin purettaviin rakennuksiin liittyvistä käytännön purkutoimenpiteistä, kuten purkuhankkeen toteutuksesta, viranomaisasioista ja lainsäädännöstä. Tietoa voitaisiin jakaa myös järkevästä materiaalin kierrätyksestä ja paikkakuntakohtaisten kierrätys- ja jäteasemien sijainnista. Lisäksi keskuksiin kerätään, varastoidaan ja myydään kiertoon käyttökelpoista rakennusmateriaalia. Kierrätys on tätä päivää, sitä pitää kehittää kaiken aikaa ja lisäksi sillä on työllistävä vaikutus.

Kalliopytingin purkumateriaalien ja kalusteiden kierrätys toteutui ja onnistui hyvin. Kyselyitä rakennusmateriaaleista tuli jo heti purkutöiden alussa. Lähes kaikki käyttökelpoinen rakennusmateriaali, kuten hirsirunko, ikkunapuitteet, ovet ja hormin tiilet myytiin yksityisille tahoille paikan päällä. Kyseiset ostajat hoitivat materiaalien kuljetukset pois purkutyömaalta itse. Metalliromu ja loput käyttökelpoisesta rakennusmateriaalista toimitettiin Sotekin ylläpitämään kierrätyskeskus Ekotalliin myyntiin.

Pönttöuunin
luukut.
(Alcenius)

Kupariputket vietiin metallinkeräykseen, jossa niistä maksettiin kilohinta. Pytingin päiväkodin kalusteet otettiin talteen Sotekin aikuisten Remppa-pajalle. Kalusteet puhdistetaan ja pintakäsitellään uudestaan asiantuntijan opastuksella, näin kalusteet kelpaavat taas uudelleen käyttöön lastenkalusteiksi.

Ulkovuoripaneeli, paanut ja puru

Paneeli, paanut ja välipohjan puru menivät kaikki energijätteeksi polttoon. Kymenlaakson museolle otettiin joitakin rakenneseosia talteen, kuten ulkovooren paneeleita, paanua ja koristelijoita. Lisäksi museolle irrotettiin erikseen risaliitti (parveke-elementit) ja koristeveistetyt pylväät. Risaliitti on rakennuksen julkisivun eli fasadin keskellä oleva, rakennuksen koko korkeudelta ulkoneva rakenneseos. Ikkunan vuorilaudat irrotettiin myös. Kymenlaakson museon rakennustutkija Timo Lievosen kanssa tehtiin tiivistä yhteistyötä purkutöiden aikana. Tämän vuoksi purkutöitä tehtiin pitkälti käsityönä. Hyvässä kunnossa oleva paanun aluslauditus lahjoitettiin kulttuurihistoriallisesti arvokkaalle vanhalle kalastajatilalle Viikarin saaren Kotkan Mussaloon.

Hirsirunko ja perustuskivet

Rakennuksen hirsirunko otettiin lähes kokonaan talteen. Osa hirsistä oli pahoin hiiltynyt tulipalossa, joten ne toimitettiin Koskenheimolle Kotkan Jylpylle energijätteeksi. Koskenheimo ottaa puutavaraa vastaan maksutta yksityisiltä ja yrityksiltä.

Hyvää hirttä kuljetettiin myyntiin noin 500 metriä Sotekin Ekotalliin. Osa näistä hirsistä oli ylä-, väli- ja alapohjapalkkeja. Hirret menivät yksityisille henkilöille muu muassa laavun rakentamiseen, Kiviniemenkartanon aitan korjaamiseen ja vanhalle kalastajatilalle Viikarin saaren, joka sijaitsee Kotkan edustalla. Hirret käytetään aittojen ja päärakennuksen korjaukseen. Saaren lähti myös useampi sata kiloa pihakiviä ja ulkovoori- ja lattialautaa vanhojen lattioiden korjaukseen.

Ikkunan vuorilaudat ja ruudut

Ikkunan vuorilaudat ja ruudut otettiin talteen ja vietiin Sotekin kierrätysmyymälä Ekotalliin myyntiin. Vuorilaudat olivat alkuperäisiä, mutta ikkunapuitteet oli osin uusittu 1990-luvulla tehdasvalmisteisella valmiiksi maalatulla huoltovapaalla materiaalilla. Pohjoispäädyn ikkunat olivat alkuperäisiä, ja niistä toinen, kuusitoistaruutuisen vietiin museolle vuorilautoineen.

Pönttöuunit, hormin ja palomuurin tiilet

Kalliopytingissä oli yhteensä kahdeksan tulisijaa, joista neljä oli yläkerrassa ja neljä alakerrassa. Näistä oli jäänyt jäljelle kaksi pönttöuunia ja yksi tiilistä muurattu uuni. Pönttöuunit toimitettiin metallinkeräykseen, koska ne olivat niin pahoin vaurioituneet. Niistä otettiin kuitenkin talteen kauniit rautaiset uuninluukut, joissa on kauniit koristereliefit. Niistä voi hyvin päätellä pönttöuunien iän. Pönttöuunit on oletettavasti asennettu rakennukseen 1920-luvun alussa. Tiilistä muuratussa uuninluukussa on yksinkertaisempi koristereliefi.

Uuninluukut on tarkoitus puhdistaa ruosteesta ja maalata mustaksi rautaoksidipigmenttiä sisältävällä öljymaalilla, jossa on sideaineena vernissa. Vernissa on keitettyä pellavaöljyä.

Hormin ja palomuurin tiilet otettiin kaikki talteen ja ne tultiin hakemaan paikanpäältä. Suurin osa tiilistä meni kotkalaiselle yrittäjälle vanhan ajan tiiliseinän muuraukseen ja loput tiilet menivät maantäyttöaineeksi.

Metallit ja sähköjohdot

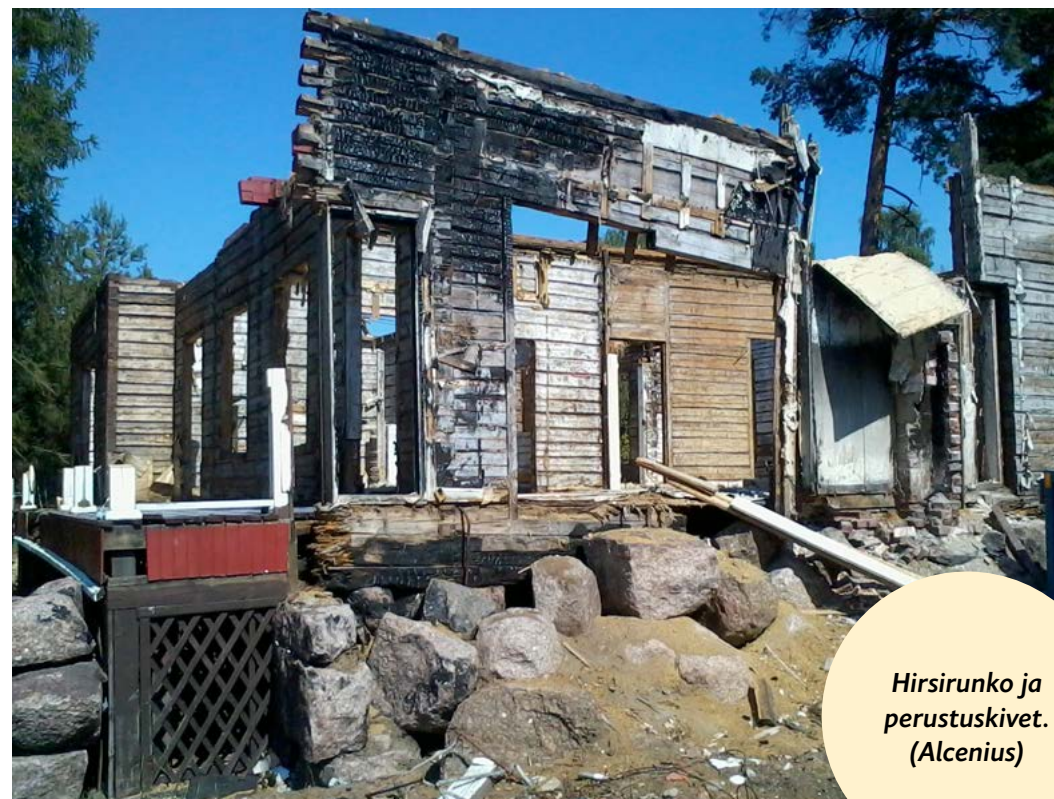
Kuparia saatiin kerättyä noin sata kiloa, ja siitä saatiin rahaa neljäsataa euroa. LVI-putket ja muu metalli toimitettiin Kuusakoski Oy:lle, Kotkan Mussaloon ja Stenalle, Kotkan Hakamäkeen. Vanhemmat lukot ja vetimet otettiin talteen.

Sähköjohdot, loisteputkivalaisimet, lamput ja muu elektroniikka toimitettiin Sotekin ekotaliin, jossa on virallinen sähkö- ja elektroniikkaromun keräyspiste SER.

Päiväkodin kalusteet

Kaikki päiväkodin kalusteet, jotka olivat säilyneet tulipalolta, otettiin talteen. Kalusteet kuljetettiin Aikuisten työpajoille ja varastoititiin konttiin. Kalusteet olivat Artekin koivurunkoisia lastentuoleja, penkkejä ja pöytiä, joissa tasot ovat punaisia ja vaaleansiniksi maalattuja, ja pöytien kannet ovat valkoiseksi maalattua ikilevyä. Talteen otettiin myös koivuvanerista valmistettuja lasten kolmetasoisia, metallirunkoisia tuoleja. Lisäksi löytyi hyväkuntoisia lakattuja koivupuisia lasten laatikkojakkaroita, vaatelokerikko ja naulakko sekä koivupuinen kaappi ja 1930-luvulta peräisin oleva kirjoituspöytä. Lisäksi otettiin talteen useita koivupuisia tuoleja.

Kaikki kalusteet haisevat voimakkaasti savulle ja ovat myös nokeentuneet. Osassa kalusteissa on myös hometaplia. Näin ollen kaikki kalusteet tarvitsevat perusteellisen puhdistuksen, pesun, hionnan ja uuden pintakäsittelyn. Sen jälkeen kalusteet myydään Sotekin kierrätysmyymälässä.

Hirsirunko ja perustuskivet.
(Alcenius)

Välipohjan purua.
(Alcenius)

Sekajäte

Sekajätettä kuten lasivillaa, kipsilevyä ja muovimattoa, tuli rakennuksesta runsaasti. Eteisestä irrotettiin kostean tilan mattoa ja lattia- ja seinälaitteita, wc-tiloista lavuaarit ja pöntöt. Tämä kaikki toimitettiin Anjalankosken kaatopaikalle lajittelukentälle.

LOPUKSI

Yhdeksänkymmentä prosenttia rakennuksen materiaaleista saatiin kierrätettyä. Materiaalit menivät energiaksi, hyöty- ja uusiokäyttöön. Loput kymmenen prosenttia oli sekajätettä, joka meni suoraan kaatopaikalle. Sekajäte meni kentälle, jossa sekin vielä lajiteltiin. Rakennusmateriaalien kierrätys onnistui tässä purkutöissä tavoitteiden mukaisesti.

Kaikki Kalliopytingin loput hirret saatiin myytyä keväällä 2015. Loput hirret, 590 metriä, menivät Karhulan Korkeakoskelle vanhan hirsitalon korjaukseen yksityiselle henkilölle.

Työturvallisuuteen kiinnitettiin erityistä huomiota purkutöiden yhteydessä, purkutyöntekijät perehdyttiin työhön hyvin. Työntekijät kävivät myös työturvallisuuskorttikoulutuksen.

Lähteet

- ELKA. Suomen Elinkeinoelämän keskusarkisto ja Karhu ja tähti. Karhulan teollisuuspuiston kuvagalleria. Saatavissa: <http://www.elka.fi/kotisivu/index.php?id=104&page=Valokuvarekisteri> ja <http://www.karhujatahti.fi/category/show/5> [viitattu 10.6.2015]
- Kallio, V. 1990. Kymin historia 2. Helsinki: WSOY.
- Karhu ja tähti. Karhulan teollisuuspuiston kuvagalleria. Saatavissa: <http://www.karhujatahti.fi/image/show/534> [viitattu 10.6.2015]
- Mellin, O. 1968. Karhulan tehdasalueen kehitys yhdyskuntana vuosisadan vaihteessa. Kotkan kokoelma N03.
- Mesikämmin 1945–49. A. Ahlströmin henkilöstölehti. Kotka.

JÄTEASEMAT

Koskenheimo Ky, Kotka

Louhijantie 10, 48220 Kotka
Puh. 0400 755 631 ja 0500 559 364

Yksityiset sekä pk-yritykset. Kierrätyspuun pahvin sekä keräyskartongin ja -paperin vastaanotto.

Heinsuontie 136, 48400 Kotka

Puh. (05) 220 1056

Jäteasemalla otetaan vastaan vain pieniä erinä lajiteltuja jätteitä. Suuret jäte-erät tulee toimittaa Kymenlaakson Jäte Oy:lle, Keltakankaan Heinsuon jäteasemalle.

Kymenlaakson Jäte Oy / Keltakankaan jätekeskus

Ekokaari 50
46860 Keltakangas
Puh. (05) 744 3400

Stena Recycling, Kotka

Käyntiosoite: Talttatie 12
48400 Kotka
Puh. 010 778 0126

Pientuojilta veloituksetta vastaanotettavat materiaalit: metallit, koneet ja laitteet, sähkö- ja elektroniikkaromu, autonrenkaat, autonrenkaat vanteilla, akut, loisteputket.

RAKENNUSMATERIAALIEN MYYNTIÄ

Goodwill Karhula

Tikankatu 10
48600 KOTKA
Puh. 044 777 0407

Kierrätys, tekstiili, astiat, huonekalut, rakennusmateriaali

Goodwill Karhula

Rautatienkatu 3
49400 HAMINA
Puh. 044 777 0407

Kierrätys, tekstiili, astiat, huonekalut, rakennusmateriaali

Firomet Oy

Juurikorventie 151
49340 Juurikorpi (Kotka)
Puh. 05 260 3400

Uuden ja käytetyn tavaran kauppa. Kaikkea kotiin ja rakentamiseen. Romuraudan vastaanotto.

Haminan Rakennuspuoti

Maariankatu 12, Hamina
Puh. 040 178 4899

Vanhojen sekä uusien rakennustarvikkeiden puoti.

Kierrätystoiminta Kymenlaakson jätteellä ja Parik-säätiöllä

JOHDANTO

Artikkeli käsittelee Kymenlaakson jätteen ja Parikin yhteistyöstä koskien tavaroiden mahdollista uudelleenkäyttöä restauroinnin alaan liittyvien. Artikkelin pohjaa tutkimukseen, joka on tehty 2015 kevään aikana ja josta selvisi, minkälaista tavaraa liikkuu niin Kymenlaakson jätteen jäteasemalla kuin Parik-säätiön tiloissa.

KÄYTTÖKELPOINEN TAVARA

Kymenlaakson jätteen jäteasema sijaitsee Ahlmannintiellä, joka on Valkealan, Kuusankosken ja Kouvolan risteyskohdassa. Harvemmin asiakkaita tulee kauempaa tuomaan tavaroita jäteasemalle, ennemminkin paikka on ohikulkumatkalla, ja sinne on helppoa ja nopeaa poiketa tuomaan nurkassa lojuneet tavarat. (Karhu 2015.) Käytännöllisesti järjestetty jäteasema on hyvin suunniteltu ja jätepisteet on aseteltu hyvin eripuolille pihaa. Jäteasemalla asiakkaat yleensä tietävät, minne ovat viemässä tavaraa ja henkilökunta myös opastaa pihaan tultaessa, mihin kohtaa tavara voidaan jättää. Restauroinnin tarkoitusten kannalta olisi hyvä, jos pienrauta ja isot rautaesineet lajiteltaisiin erikseen, mutta tämä olisi valtava työ työntekijöille. Jäteasemalla kaikki metalliesineet ovat sekaisin, pienistä teräsputkista purettuihin sängynjoustimiin. Ymmärrettävästi sieltä on vaikea löytää tavaraa, jonka voisi hyödyntää edelleen.

Uusiokäyttöön jäteasemalta voisi ottaa ikkunalaseja, jotka ovat tarpeeksi hyvässä kunnossa.

Ikkuna- ja tasolasit oli pinottu siistiksi pinoksi ja ne ovat ainoa esine-ryhmä, jota voisi lähes sellaisenaan hyödyntää eteenpäin kuntonsa vuoksi.

Ikkunoita ja ovia
jäteasemalla.
(Pärnänen)

Ikkunoiden korjaaminen on varsin helppoa, vaikka puu on huonokuntoista, sillä osittain lahonnut puu voidaan aina vaihtaa uuteen. Ikkunan heikoin kohta on ulkopuitteen ja lasin yhtymiskohta, jonka pintakäsittelyssä on oltava huolellinen, ja joka vaatii jatkuvaa huoltamista. Huoltomaalaamisen voi tehdä tarvittaessa kahden vuoden välein tai harvemmin, riippuen ikkunan sijainnista. (Ahonen 1996, 29, 76.)

Vanhoista ovista voisi hyödyntää eteenpäin lukot ja helat myymällä niitä eteenpäin.

Puutavara on huonokuntoisia, paria tavaraa lukuun ottamatta. Kuitenkaan suuria määriä hyötykäyttöön kelpavaa puutavaraa ei näkynyt, eikä sitä varmastikaan tule niin hyvässä kunnossa, että sitä kannattaisi lähteä myymään eteenpäin.

Ihmiset tuovat omat tarpeettomat tavaransa jättesemalle siinä kunnossa kuin ne sattuvat olemaan. He haluavat päästä tavaroista eroon, eivätkä luonnollisestikaan väliä, missä kunnossa ne ovat. Tavarankunnolla ei lopulta ole niin suurta merkitystä, koska maksamisen jälkeen tuote kuuluu jättesemalle. Jos esimerkiksi puutavaraa aikoisi hyödyntää eteenpäin, niin tulisi miettiä mahdollista sisätilaa sen varastointiin. Tällä hetkellä puutavara on avoimen taivaan alla, ja siellä se kostuu sateessa käyttökelvottomaksi.

PARIK-SÄÄTIÖN TOIMINTA JÄTEASEMALLA

Jätteseman työntekijät ottavat heidän mielestään siistit ja hyväkuntoiset huonekalut siviiliin, lajitteluhallin, jossa Parikin henkilökunta katsoo, voisiko huonekaluja vielä pelastaa mahdollista myyntiä varten Parik-säätiön tiloihin. Tämä on viimeinen paikka, jossa huonekalu voi vielä päästä myyntiin, muutoin tavara jää jättesemalle. Yhteistyö Parik-säätiön ja jätteseman välillä toimii hyvin. Kouvolassa yhteistyö on osoittautunut niin hyväksi, että samanlainen yhteistyöelämä ollaan perustamassa Keltakankaalle. (Karhu 2015.) Keltakankaan toimipisteestä kaavaillaan 2–3 kertaa isompaa organisaatiota kuin Kouvolassa on, ja koon puolesta sinne pitäisi palkata erikseen työvalmentaja, joka tarkastaa, mitä asiakkaat sinne tuovat (Heiskanen 2015.) Keltakankaan toimipisteellä on paljon enemmän kävijöitä ja kontrollointi vaikeutuu nopeasti, jos asioita ei olla tiukasti valvomassa. Silloin voi väärä tavara olla väärässä kontissa, mikä aiheuttaa kierrätyksen kannalta ongelmia.

VIERAILU PARIK-EKOMAALLA

Parik-Ekomaan sijainti Kuusaantiellä Kouvolassa on hyvä. Parik on toiminut nykyisissä tiloissa vuodesta 2006 lähtien. Kaikki ihmiset eivät ehkä tiedä mistä Parik-nimi tulee, kun se aikanaan aloitti toimintansa. Toiminta alkoi aikanaan kahden kunnan välillä:

Sekalaista puutavaraa jättesemalla. (Ali-Hokka)

Kouvolan ja Kuusankosken, mistä tulee sana pari, ja k-kirjain laitettiin sujuvasti perään (Heiskanen 2015).

Parikilla otetaan vastaan pääsääntöisesti huonekaluja, mutta myös esimerkiksi ovia. Osan huonekaluista työntekijät kunnostavat työtiloissa niiden huonon kunnan vuoksi, kun taas toiset myydään kunnostamatta, sillä ne ovat tarpeeksi hyväkuntoisia. Työntekijät käyttävät esimerkiksi ovista helat ja naulat uusiokäytössä. Myyntiin menevien huonekalujen kunnostaminen tapahtuu isoissa työsaleissa ja työntekijöiden ammattitaito vaihtelee puusepistä työharjoittelijaan, eli jokaiselle löytyy omantasoista työtä. (Heiskanen 2015.) Arkisille esineille he miettivät uusiokäyttöä, kuten sängynjoustimen osille, ja huonokuntoisista polkupyöristä he voivat koota yhden hyvän pyörän myyntiin ja kierrättää mahdollisimman paljon osia talon sisällä (Askola 2015).

Parikilla kierrätys toimii hyvin yrityksen omista kalusteista lähtien. Toimistojen huonekalut, kuten pöydät, tuolit ja kaapit, ovat kierrätettyjä. Osa on vanhoista toimistorakennuksista, missä on haluttu päästä eroon vanhoista ja kömpelöistä huonekaluista, osa on puolestaan lahjoituksia. Harvemmin Parikille tuodaan vanhoja ikkunoita tai ovia, pääsääntöisesti ne viedään jättesemalle tai annetaan pois (Heiskanen 2015.) Yleinen huoli purku-uhana olevista kiinteistöistä ja rakennuksista on se, ehtiikö kukaan paikan päälle ottamaan käyttökelpoisen materiaalin talteen siistissä ja hyvässä

kunnossa. Varaosapankki olisi vastaus monen kysymykseen siitä, mihin saisimme kaikki varaosat talteen ulkoilmalta. (Mikkilä 2007, 43.) Paikan suunnittelu ja se, missä pankki mahdollisesti sijaitsisi, on Perko -hankkeen päätettävissä.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Parikin ja Kymenlaakson jätteen yhteistyö toimii moitteettomasti. Rakennusosien monipuolinen uusiokäyttö on vielä oma haasteensa, kuten myös se, mistä tuotteita saisi lisää. Uudelleen hyödynnettäviä varaosia on vähän, koska materiaali on jossain määrin huonossa kunnossa ja sitä on vähänlaisesti. Parikin ja Kymenlaakson jätteen yhteistyötä voisi helpottaa, jos yritykset olisivat vierekkäin. Tällöin olisi helpompaa välttää tavaran joutumista väärään paikkaan ja asiakkaat kävisivät vaivattomammin kummassakin yrityksessä.

Lähteet

- Ahonen, Taisto. 1996. Remontti, Maalaus- ja korjaustyöt. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.
- Askola, Ulla. 2015. Etsivä nuorisotyö. 16.3.2015. Kouvola: Parik-Ekoma.
- Heiskanen, Osmo. 2015. Vastaava työvalmentaja. 16.3.2015. Kouvola: Parik-Ekoma.
- Karhu, Janne. 2015. Kenttätöyönjohtaja. 26.2.2015. Kouvola: Ahlmannintien jäteasema.
- Mikkilä, Jaana. 2007. Kymenlaakson perinnerakentamisen osajien kartoitus – Osajarekisterien hyödyntäminen. Opinnäytetyö. Kouvola: Kymenlaakson ammattikorkeakoulu.

Jaana Ahonen

Kymenlaakson ensimmäinen perinnerakentamispäivä

JOHDANTO

Ajatus Kymenlaakson omasta perinnerakentamistapahtumasta syntyi syksyllä 2013, kun Kymen Karmiinin restauroijat vierailivat Oravalan kartanossa Ingela Hildénin kutsusta. Intressit olivat yhteiset – palava into perinnerakentamiseen sekä halu nostaa esille alueen rakennusperinnön vaalimisen tärkeyttä. Totesimme että Kymenlaaksosta puuttuu nimenomaan perinnerakentamiseen liittyvä oma tapahtuma, joka kokoaisi yhteen aiheesta kiinnostuneet vanhojen rakennusten ystävät, viranomaiset ja alan yrittäjät.

Näin laaja tapahtuma järjestettiin nyt ensimmäistä kertaa Kymenlaaksossa, mutta silti tavoitteet asetettiin korkealle. Perinnerakentamispäivän siivittämänä oli tarkoitus perustaa myös oma rakennusperinneyhdistys, joka jatkossa järjestäisi tapahtumaa ja takaisi näin tapahtuman jatkuvuuden vuosittain.

Tapahtumapaikkana Oravalan kartano oli mitä sopivin. Oravalan kartano sijaitsee Kouvolaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa ympäristössä 17 km Kouvolan keskustasta kantatie 46:n varrella. Maatilan pääelinkeinot ovat viljanviljely ja metsätalous. Oravalan kartanon piha ja sen lähiympäristö on suojeltu ja luokiteltu maakuntatasolla arvokkaaksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi. Hornborgien sukutilana vuodesta 1868 toimineella kartanolla ja sitä ympäröivillä alueilla on pitkä historia. Tilan sijainti Kymijoen varrella on ollut tärkeä ja ratkaiseva useista syistä: joki on ollut kulku- ja kauppareitti, toiminut rajana idän ja lännen välillä ja ollut tärkeä uittoreitti sahateollisuudelle. Vanhin asuin talo on 1750-luvulta. Isäntäparin Ingela Hildénin ja Christian Hornborgin tavoitteena ja sydämenasiana on kunnostaa kartanon kulttuuriympäristöä pitkällä aikajänteellä (kuva 1). (Hildén 2014.)

Perinnerakentamispäivä toteutettiin yhteistyössä Kymenlaakson ammattikorkeakoulun ja ELY-keskuksen kanssa. Ammattikorkeakoulun graafikko-opiskelijat suunnittelivat tapahtumalle logon, esitteen, julisteen, lehtimainoksen ja opastekyltit lehtorinsa Tarja Brolan johdolla (kuva 2). ELY-keskus rahoitti tapahtuman järjestelykuluja ja auttoi tiedottamisessa. Suuri osa tapahtuman järjestelyistä tehtiin talkoovoimin.

Kuva 1. Oravalan kartanon omistajat Ingela Hildén ja Christian Hornborg esittelivät vuonna 1934 valmistunutta päärakennusta ja sen kunnostustöitä vierailijoille. (Ahonen)

MAASEUDUN RAKENNUSPERINTÖ JA PERINNERAKENTAMISEN PERUSTEET

Kesäkuun alussa järjestetyn tapahtuman teemoiksi valikoituivat maaseudun rakennukset sekä perinnerakentamisen perusteet. Tämä oli osittain vastapainoa Loviisan Wanhat Talot -tapahtumalle, joka elokuun lopulla painottuu kaupunkirakentamiseen. Maaseudun unohdettuja rakennuksia sekä perinnerakentamisen perusasioita esiteltiin luentoja ja työnäytösten avulla. Näytteilleasettajina tapahtumassa oli alan yrittäjiä, joilta vierailijat saivat myös tietoa ja välineitä vanhan talon korjaamiseen, kuten ikkunoiden kunnostamiseen ja puukorjauksiin, eristämiseen sekä sopiviin pintakäsittelytapoihin ja maaleihin.

Kymenlaakson rakennustutkija Timo Lievosen luennon aiheena oli ”Kymenlaakson aitat ja ladot”, jotka usein jäävät vähemmälle huomiolle. Kouvolan rakennetun kulttuuriympäristön erityispiirteet puolestaan pääsivät esiin Kouvolan kaupungin kaavoitusarkkitehti Hannu Purhon luennossa. Päivän kolmannen luennon piti Kiviniemen kartanoa Pyhtäällä kunnostava perinnemestari Hannu Rinne aiheenaan ”Ihana kamala vanha talo”. Rinne kertoi, että vanhassa talossa asuminen on myös elämäntapa. Viisas kunnostaja säilyttää talon alkuperäisen tyylin, huolehtii rakenteiden hengittäväydestä ja jättää vatupassin rautakaupan hyllyyn.

Kuva 2. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun graafikko-opiskelijat suunnittelivat tapahtumalle logon sekä muun markkinointimateriaalin.

PERINNERAKENTAMIS-
PÄIVÄ 7.6.2014

Maatilan ympäristöön ja rakennuksiin pääsi tutustumaan kävelyreitillä, jossa vanha kohtasi uutta. Kartanon isäntäpari esitteli päärakennuksessa meneillään olevia kunnostustöitä ja antoi vinkkejä ja neuvoja. Paikalla oli myös arkkitehti Kari Mustonen Arkkitehtuuritoimisto Arkhaltiasta vastaamassa vierailijoiden kysymyksiin. Vanhassa talossa oli esillä pienimuotoinen näyttely kartanon rakennusperinnöstä ja historiasta. Puistokierroksella, joka vei Oravan Matin kiveltä huvimajaan, pääsi tutustumaan kartanon puutarhaan ja muuhun ympäristöön. Lapsiakaan ei ollut unohdettu, sillä heille oli järjestetty polkutraktorirata ja mahdollisuus tehdä tuttavuutta lampaiden kanssa. Lisäksi puutarhakahvilassa oli tarjolla pientä suolaista ja makeaa.

PUNAMULTAA, KORISTEMAALAUSTA JA SUOPAKUURAUSTA

Tapahtuman näytteilleasettajajoukko oli monipuolinen ja osa piti myös työnäytöksiä näyttelyalueella tai päärakennuksessa (luettelo 1, kuvat 3–4). Kymen Karminin järjestämä punamultamaalin keitto lienee jossain määrin kaikille tuttua. Sen sijaan vähemmän tunnettu lattian kuuraus pellavaöljysuovalla herätti paljon kiinnostusta ja monet aikoiivat sitä kokeilla omassa talossaan. Restaurointipaja Fenixin restauroija Annu Pekala-Heikkilä taitaa myös koristemaalauksen, mitä hän esitteli omalla kojullaan. Entisöinti ja Puutyö Niemi näytti vierailijoille ikkunoiden kunnostuksen periaatteita, kuten lasitusta pellavaöljykitillä ja puukorjauksia.

Kuva 3. Restauroidipaja Fenixin yrittäjän Annu Pekala-Heikkilän erikoisosaamista on koristemaalauksessa. (Ahonen)

Luettelo I. Perinnerakentamispäivän näytteilleasettajat ja työnäytökset.

- Arkkitehtuuritoimisto ARKHALTIA Ky
- Ekovilla
- Ely-keskus
- Entisöinti ja Puutyö Niemi Ky
työnäytös: ikkunoiden kunnostus
- Erkki Sippu
työnäytös: tervan valmistus
- Kyamkin restauroinnin koulutus
- LVI-Palvelut Vauhkonen
- Maa- ja kotitalousnaiset
- Perinnemestari Hannu Rinne
- Puukas Ky
- Restauroidiosuuskunta Kymen Karmiini
työnäytökset: punamultamaalin keitto ja myynti, lattian suopakuuraus
- Restauroidipaja Fenix Ky
työnäytös: koristemaalauksessa
- Roseborg Oy

Mielenkiintoa herätti myös Kyamkin analyysipalvelut sekä erityisesti XRF-analysaattori, jolla testattiin paikalla olleiden ikkunapuitteiden pigmenttejä. Paikalla olivat myös Oravalan kartanon kunnostustöihin osallistuneet LVI-Palvelut Vauhkonen sekä Puukas Oy:n puusepät. Ekovilla tunnetaan hengittävistä puupohjaisista eristeistään kun taas Roseborg Oy on perinteisiin, ekologisiin ja luonnonmateriaaleihin keskittynyt rakennusmateriaali ja -tarvikemyymälä. Monien mielestä yksi mielenkiintoisimmista työnäytöksistä oli kuitenkin Erkki Sipun tervanvalmistus.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Kymenlaakson ensimmäinen perinnerakentamispäivä onnistui yli odotusten. Vierailijoita kävi päivän aikana noin 200. Hyvin suunnitellun tapahtuman järjestelyt sujuivat, vierailijat viihtyivät ja sääkin suosi (kuva 5). Monet kehuivat ilmapiiriä lämminkiseksi ja kotoiseksi. Vanhan talon omistajat ja korjaustöitä tekevät saivat neuvoja ja arvokasta tietoa, miten tehdä korjaustöitä oikein ja rakennusta kunnioittaen. Tapahtuma kokosi yhteen alueen osaajat ja rakennusperinteestä kiinnostuneet ensimmäistä kertaa edesauttaen näin myös verkottumista. Luennot, tuote- ja palveluesittelyt sekä työnäytökset saivat paljon positiivista palautetta myös tapahtuman jälkeen.

Päivän aikana kerättiin noin 40 nimen lista innokkaita vanhojen rakennusten ystäviä yhdistyksen perustamista varten. Myöhemmin syksyllä asia alkoi saada lisää vauhtia, kun aktiivisimpien kesken ryhdyttiin pitämään kokouksia ja suunnittelemaan toden teolla omaa yhdistystä Kymenlaaksoon. Alkuvuodesta 2015 Kymenlaakson rakennusperinneyhdistys Iisakki ry näki päivänvalon. Iisakin tarkoituksena on vaalia ja tehdä tunnetuksi kymenlaaksolaista rakennusperinnettä ja saattaa yhteen vanhojen rakennusten omistajat ja ystävät, asiantuntijat sekä alalla toimivat käsityöläiset. Ja mikä tärkeintä, perinnerakentamistapahtuma saa jatkoa 6.6.2015. Iisakin järjestämän tapahtuman paikkana on tällä kertaa Anjalan kartanon historiallinen miljö. Vuosittainen uusi tapahtuma näyttäisi vakiinnuttavan paikkansa. Tästä on hyvä jatkaa kymenlaaksolaisen rakennusperinteen vaalimista.

LÄHDELUETTELO

- Hildén, I. 2014. Oravalan kartano. Saatavissa: <http://www.oravalankartano.fi> [Viitattu 17.5.2015].

Kuva 4.
Punamultamaalin
keittoon saatiin
vinkejä myös
tapahtuman
vierailijoilta.
(Ahonen)

Kuva 5. Perinne-
rakentamispäivään
osallistui n. 200 kävijää
ja yli kymmenen
näytteilleasettajan.
Taustalla Oravalan
kartanon päärakennus.
(Ahonen)

Jari-Pekka Muotio

PERKO-hankkeen benchmarking-matka Ruotsiin 10.–14.3.2015

PERKO-hankkeen projektipäällikkö Jari-Pekka Muotio ja kaksi asiantuntijaa, Anne Räsänen ja Diego Carlozzo tekivät 10.–14.3.2014 benchmarking-matkan Tukholman alueelle Ruotsiin. Matka tehtiin laivalla, ja Tukholman satamaan saavuttiin 11.3, klo 10.00 paikallista aikaa. Ensimmäisen päivän vierailukohteet sijaitsivat Tukholman keskustassa ja näitä voisi kuvata sisustusmyymälöiksi, jotka myivät eri tyylikausien mukaisia kopioita erilaisista rakennus- ja huonekaluheloista ja tarvikkeista.

Tiistai 11.3.2015

Tiistaina 11.3 tehtiin vierailu ensimmäiseen tutustumiskohteeseen, Gysinge centrum för byggnadsvård Tukholman toimipisteeseen/kauppaan, osoitteessa Storgatan 31, Östermalm 114 55 Stockholm. Gysingen rakennusvaraosaliike on ensimmäinen Ruotsiin perustettu rakennusperinnön vaalimiseen keskittynyt toimija. Tukholmaan perustettu sivuliike on toiminut vuodesta 2010. Tukholman liike myy pääosin uustuotantovaraosia ja uusia rakennusmateriaaleja sekä perinnerakentamiseen liittyviä tuotteita, esimerkiksi perinnemaaleja. Myymälä muodostuu kahdesta 1600-luvun lopulta olevasta rakennuksesta, jossa toisessa rakennuksessa on esillä uustuotantona pietetillä tehtyjä 1700-luvun kustavilaistyylisten huonekalujen kopioita sekä tapettimalleja (kuva 1).

Päämyymälässä on myynnissä perinnerakentamiseen liittyvää kirjallisuutta sekä materiaaleja, tapetteja ja verhoilukankaita (kuva 2). Lisäksi esillä on uustuotantona tehtyjä heloja, saranoita, lukkoja ja valaisimien osia. Myymälän yhteydessä toimii myös kahvila.

Päivän toisena vierailukohteena oli Sekelskifte – Tidstypisk Bygg & Inredning -myymälä osoitteessa Vikingagatan 28, 113 42 Stockholm. Kyseessä on kivijalka-myymälä, jossa on myynnissä samanlaisia helatarvikkeita kuin ensimmäisessäkin vierailukohteessa. Lisäksi tässä liikkeessä on myynnissä jonkin verran 1900-luvun eri tyyliuuntien mukaisia uusia kylpyhuonekalusteita ja tarvikkeita. Ulkona kadulla odotti

Kuva 1. Kustavilaisia huonekalukopioita sekä tapettimalleja. (Muotio)

katto- ja jalkalistatoimitus sisään nostamista eli tässä kohteessa oli myös melko laaja valikoima erilaisia tyylien mukaisia listoja myynnissä. Myös perinnemaaleja oli jonkin verran myynnissä, mutta vähemmän kuin ensimmäisessä kohteessa. Liike on kohtalaisen pieni ja täyteen ahdettu.

Päivän kolmantena vierailukohteena oli Byggfabriken osoitteessa Högborgsgatan 29, 116 20 Stockholm. Maaliskuussa on avautumassa myös toinen myymälä Tukholmaan osoitteessa Roslagsgatan 11, 113 55 Stockholm. Liikkeellä on myös myymälä Malmössä osoitteessa Östergatan 5, 211 25 Malmö. Liike on samanlainen uustuotantoa myyvä sisustusliike kuin päivän aikaisemmat vierailukohteet. Perinnemaaleja on tarjolla, kuten myös erilaisia helatarvikkeita. Valaisimia sekä valaisintarvikkeita on myös jonkin verran tarjolla. Perinnerakentamiseen liittyvää kirjallisuutta on myös esillä.

Navigaattoriongelmien takia päivän viimeinen kohde Nacka Byggnadsvård päätettiin jättää myöhempään päivään.

Keskiviikko 12.3.2014

Keskiviikkona 12.3. Diego Carlozzo ja Jari-Pekka Muotio tutustuivat rakennusvaraosakeskukseen, Byggnadsvårdscentrum i Gysinge osoitteessa Byggesvägen 12, 810 21 Gysinge. Paikka on maaseudulla noin 150 kilometriä Tukholmasta ja noin 30 km Upsalan yläpuolella. Liike on Ruotsin vanhin ja johtava rakennusperinteen ja varaosien myyntiin perustettu toimija. Omistajasuhteessa on hiljattain tapahtunut muutos. Liikkeen toimipaikkana ovat vanhan sulfaruukin työläisten asuntokasarmit sekä muita vanhoja ruukin rakennuksia. Esimerkiksi ruukin vanhassa navetassa on liikkeen keskusvarasto, josta muille varaosa- ja rautakaupoille toimitetaan materiaaleja sekä tarvikkeita. Työntekijöitä yrityksellä on noin 20, esimerkiksi maalitehdas työllistää useamman henkilön. Yritykselle työskentelee myös seppä/valaja. Läheisessä kylässä toimii myös puuseppä, joka tekee liikkeessä myynnissä olevat kustavilaishuonekalujen kopiot. Yksi alueen rakennuksista on siirretty paikalle 1995, ja siellä on esillä erilaisia perinnerakentamiseen liittyviä materiaaleja sekä tekniikoita (kuva 3).

Perinnerakentamisen materiaaleja ja tekniikoita on tuotu alueen rakennuksissa tyylikkäästi ja hyvällä maulla toteuttaen esiin. Myös myymälän ulkomaalaus on toteutettu siten, että erilaisilla maaleilla ja väreillä on osoitettu, millaisen pinnan niillä saa aikaan ja ilmeisesti kyseessä on myös materiaalien kestävyyskokeilu (kuva 4).

Ulkorakennuksissa on myynnissä vanhoja ovia ja ikkunoita. Niin ikään hyvälaatuista listamateriaalia on myynnissä. Varsinaisessa myymälässä on myynnissä perinnemateriaaleja, esimerkiksi maaleista on esillä laaja värimallisto. Myös uustuotantona tehtyjä tarvikkeita, kuten heloja on myynnissä. Myymälä on iso noin 150 m², ja melkoisen laaja valikoima erilaisia materiaaleja on esillä, esimerkiksi sisustusankaita ja tapetteja.

Kuva 2.
Koristeornamenteja ja
boordimalleja Gysingen
Tukholman myymälässä.
(Muotio)

Lerklining steg för steg:

1. Underlaget är en gammal timmervägg med gammal uppflisning för att bära en lerklining. Den gamla uppflisningen håller inte för en ny lerklining.
2. Murnät uppsatt med metallkrampor.
3. Grundstockning av hålrum och ojämnheter. Lera med mer linagnar.
4. Slutputsning. Lera med mindre linagnar.

1

2

3

4

Kuva 3.
Tikkurappauksen
työvaiheet Gysingen
koetalossa. (Muotio)

Kuva 4.
Gysingen
myymälä.
(Muotio)

Kuva 5.
Överjärvan
myymälä.
(Muotio)

Iltapäiväksi klo 14.00 oli sovittu tapaaminen Linköpingin yliopiston alaisuudessa toimivaan Carl Malmsten skolaniin, joka sijaitsee osoitteessa Larsbergsvägen 8, 181 39 Lidingö. Räsänen, Carlozzo ja Muotio osallistuivat tapaamiseen.

Koulun toimintaa esittelivät osastonjohtaja Ulf Brunne sekä huonekalukonservoinnista vastaava Charlotta Ekholm. Vierailun tarkoituksena oli myös sopia vaihto-ohjelman luomisesta.

Torstai 13.3.2014

Torstaina 13.3. Anne Räsänen osallistui 5th International Architectural Paint Research Conference APR -seminaariin.

Carlozzo ja Muotio tutustuivat Överjärva Byggnadsvård -myymälään sekä Nacka Byggnadsvård AB:n myymälään. Nacka on näistä päämyymälä ja Överjärvan myymälä on filiaali. Myös uusien myymälöiden perustamista harkitaan. Nackan myymälä sijaitsee osoitteessa Eknäsvägen 2, 132 44 Saltsjö-Boo. Överjärvan myymälä sijaitsee osoitteessa Överjärva Gärd 2, 170 68 Solna.

Överjärvan myymälä toimii vanhan maatilan pihapiirissä navettarakennuksessa, jossa on myös antiikkihuonekaluliike sekä ekokompostoreita myyvä liike. Pihapiirissä toimii myös kotieläinpuisto sekä käsityöpaja. Överjärvan myymälässä on myynnissä laaja valikoima vanhoja ovia sekä ikkunoita karmeineen. Myynnissä on myös erilaisia rakennusosia, joita on saatu puretuista rakennuksista. Purkuosia tulee yksityisiltä ihmisiltä ja joiltain osin niitä käydään myös purkamassa. Liikkeen sivuilla on tiedote purettujen osien vastaanottamisesta. Lisäksi myynnissä on uustuotantona tehtyjä heloja sekä rakennuksiin että huonekaluihin, vanhoja sekä uusia valaisimien osia ja perinnemateriaaleja (kuva 5).

Myynnissä on myös kylpyhuonekalusteita. Liikkeessä on palkattuna kaksi puuseppää, jotka hoitavat myyntiä sekä korjaavat vanhoja ikkunoita. He tekevät myös uusia ikkunoita. Liike järjestää niin ikään kurssitoimintaa, esimerkiksi ikkunan kunnostuskursseja (kuva 6).

Nackan myymälässä on myynnissä muiden liikkeiden tapaan uustuotantona tehtyjä heloja. Lisäksi liikkeessä on myynnissä vanhoja valaisimia sekä erikokoisia kunnostettuja valurautaisia uuneja. Ovia ja ikkunoita on

myös myynnissä jonkin verran. Ulkovarastossa on myynnissä myös vanhoja portteja, tiiliä sekä lämpöpattereita.

Perjantai 14.3.2014

Perjantaina 14.3. delegaatio palasi Suomeen. Benchmarking-matka koettiin onnistuneeksi ja hyödylliseksi. Erityisesti Gysingen ja Överjärvan kohteet tarjoavat hyvää mallia Kymenlaaksoon mahdollisesti perustettavalle perinne- ja korjausrakentamisen keskukselle. Usea Suomessa toimiva vastaava keskus on ammentanut Ruotsista mallia, mikä ei ole yllättävää: naapurimaan käytänteet ja toimintatavat koetaan toimiviksi ja tutuiksi Suomessa tälläkin alalla.

**Kuva 6.
Vanhoja
kierrätettäviä
ikkunoita.
(Muotio)**

PERKO-hankkeen benchmarking-matka Saksaan 4.–8.5.2015

Aloimme suunnitella keväällä 2015 hankkeen benchmarking-matkaa Saksaan etsimällä sopivia vierailukohteita. Melko nopeasti löytyikin nettisivusto www.salvoweb.com, mistä löytyy vanhan rakennusmateriaalin kierrättämiseen ja myymiseen erikoistuneita kohteita maailmanlaajuisesti. Sivuilta voi etsiä kohteita maakohtaisesti ja Saksasta niitä löytyy sivujen perusteella lähes neljäkymmentä.

Alustavan tarkastelun jälkeen päätimme keskittyä Berliinistä ja sen lähialueilta löytyviin kohteisiin. Kiinnostavia kohteita olisi löytynyt muualtakin, esimerkiksi aivan eteläisimmästä Saksasta, mutta tämä rajaus tehtiin matkan ajankäytön ja kustannusten vuoksi. Nettihaun yhteydessä löytyi myös historialliseen rakennusmateriaaliin keskittyneiden yritysten yhdistyksen UHB:n (Unternehmerverband Historische Baustoffe e.V.) nettisivut www.architecturalantiquesgermany.com. Näiltä sivuilta löytyy muun muassa kartta, mistä käy hyvin ilmi, että tämän kaltaista toimintaa on kaikkialla Saksassa. Kuvassa 1 on esitetty kartta yhdistykseen kuuluvista yrityksistä.

Kartan perusteella valikoitui lähempään tarkasteluun kaksi kohdetta, Elias (www.historische-bauelemente.com) noin 30 km Berliinin keskustasta luoteeseen ja Leonhardt (www.rainer-w-leonhardt.de) Berliinin kantakaupungin alueella. Näiden kohteiden lisäksi Salvowebin sivuilta löytyi kaksi kiinnostavaa kohdetta: Historische Bauwerkstücke (www.historische-bauwerkstuecke.de) noin 30 km Berliinistä koilliseen ja Antike Bauelemente (www.antike-bauelemente-berlin.de) Berliinin keskustan tuntumasta. Vierailukohteiden valinnan jälkeen etsimme sopivan hotellin läheltä Berliinin päärautatieasemaa, jotta kohteilla vierailut olisi mahdollista toteuttaa julkisilla kulkuvälineillä, ja varasimme lennot ja majoituksen samaan pakettiin.

Matkalle lähdettiin maanantaina 4.5., ja päivän ohjelmassa oli ainoastaan matkustaminen Kouvolaan Berliiniin ja majoittuminen sinne.

Tiistaina selvitimme ensin Berlin Welcome Cardien soveltuvuutta matkustamiseen julkisilla kulkuvälineillä kohteille. Ostettuamme tarkoitukseemme sopivimmat kortit lähdimme kävellen ensimmäiselle kohteelle, Antike Bauelemente, mikä sijaitsi muuta-

Kuva 1. UHB-yhdistykseen kuuluvien yritysten sijainnit Saksassa. www.architecturalantiquesgermany.com/provider-historical-building-materials/

Kuva 2. Ensimmäinen vierailukohde Berliinin keskustan tuntumassa. (Muotio)

man korttelin päässä rautatieasemalta. Saavuttuamme kohteelle havaitsimme sen olevan suljettu. Kuvassa 2 esitettyjen seinään maalattujen yhteystietojen perusteella liike olisi auki ainoastaan lauantaisin klo 10–14. Kohteeseen ennen matkaa lähetettyyn sähköpostiin ei saatu vastausta eikä yrityksen nettisivuilta löytynyt erikseen aukioloaikoja, joten niitä ei voitu ennakoita ennen paikalle menemistä. Vaikutti siltä, että yrityksen toiminta on loppunut, vaikka nettisivut vielä olivatkin olemassa.

Seuraavaksi menimme paikallisjunalla päivän toiselle kohteelle (Antike Baumaterialien), mikä sekini sijaitsee kantakaupungin alueella lähellä Charlottenburgin linnaa. Yrityksen toimitiloina on kivijalkamyymälä, jonka kellarikerroksessa on varasto- ja työtiloja. Myös myymälätilojen takana on työtiloja esimerkiksi helojen puhdistamiseen ja kiillottamiseen.

Tästäkään kohteesta ei saatu vastausta ennen matkaa lähetettyyn sähköpostiin, mutta päätimme kuitenkin mennä sisään, sillä liike oli auki. Alun yllätyksen jälkeen yrityksen perustaja Rainer W. Leonhardt esitteli meille yrityksen tiloja ja kertoi yrityksen toiminnasta. Yritys on perustettu vuonna 1980 ja se työllistää kolme työntekijää. Omistaja korosti, että kaikki myytävät tuotteet ovat alkuperäisiä vanhoja esineitä, ei mitään huonolaatuisia kopioita, jollaisia tavalliset rautakaupat myyvät. He haluavat nimenomaan kunnioittaa kohteen kulttuurisia ja historiallisia arvoja. Myyntivalikoima koostuu pääosin ovi- ja ikkunaheloista, lukoista, avaimista, saranoista, muista metallikoristeista, myös jonkin verran vanhoja kaakeleita on myynnissä. Yrityksen laajasta valikoimasta löytyy eri tyylikausilta ovien ja ikkunoiden heloja; erityisesti 1800-luvun lopun kertaustyyliset helat ja 1900-luvun alun tuotteet menevät kaupaksi.

Yrityksellä on asiakaskuntaa Saksan lisäksi ympäri maailman, esimerkiksi Moskovasta, Pietarista, Pariisista ja Etelä-Amerikasta, erityisesti Argentiinasta. Yritys ostaa heloja

purkukohteista ja pääosin toimittaa ne sellaisenaan asiakkaille. Osa asiakkaista haluaa kuitenkin helat puhdistettuna ja kiillotettuina. Tällöin puhdistus tehdään mekaanisesti, kemikaaleja ei käytetä. Yrityksellä on myös mahdollisuus tehdä heloista kopioita, jos asiakkaalla on esittää oma malli. Pitkän toiminta-ajan kuluessa on muodostunut runsaasti asiakassuhteita, ja erityisesti suhteita on eri rakennusalan suunnittelijoihin, joiden kautta tieto tällaisesta mahdollisuudesta hankkia erilaisia heloja laajentaa asiakaskenttää.

Leonhardt on myös opettanut useassa eri oppilaitoksessa vuosien mittaan, joten ammatillinen osaaminen on vahvaa. Leonhardt on myös toiminut Restaurator im Handwerk e.V. -nimisen järjestön julkaiseman lehden päätoimittajana. Lehti ilmestyy neljästi vuodessa ja jokainen numero keskittyy eri aihepiiriin, kuten esimerkiksi naiset restaurointialan ammattilaisina Saksassa. Lehti on myös väylä uusien asiakkaiden löytymiseen.

Keskiviikkoamuna lähdimme hotellilta ensin rautatieasemalle selvittämään juna-aikatauluja ja -reittejä päivän kahdelle vierailukohteelle kantakaupungin alueen ulkopuolella. Päätimme vieraila ensin Berliinin koillispuolella Bernaussa sijaitsevalla Historische Bauwerkstückellä. Tämä oli ainoa kohde, mistä saimme vastauksen ennen matkaa lähetettyyn sähköpostiin, ja liikkeen omistajat olivat siten tietoisia tulostamme ja olivat luvanneet esitellä toimintaansa ja tilojansa. Matkustimme ensin paikallisjunalla Bernahun ja sieltä taksilla muutaman kilometrin päähän kohteelle.

Saksojen yhdistymisen jälkeen perustettu yritys on toiminut 25 vuotta. Yrityksellä on kaksi omistajaa ja heidän lisäksi se työllistää yhden henkilön. Toiminnan alkuaikoina yrittäjät saivat materiaalia myyntiin käytännössä lähes ilmaiseksi, koska Saksojen yhdistymisen jälkeen vanhoja rakennuksia hylättiin uudisrakentamisen ja muutto-liikkeen vuoksi eikä vanhaa käyttökelpoista materiaalia arvostettu. Tällä hetkellä yritys ostaa myytävän materiaalin noin 300 km säteellä Berliinin ympäristöstä ja keskittyy lähinnä oviin ja ikkunoihin mutta myynnissä on myös heloja, vetimiä, kivimateriaaleja ja puutavaraa, kuten kuvista 3 ja 4 voidaan nähdä. Myös täällä meille tehtiin selväksi, että myynnissä on vain aitoja vanhoja esineitä ja materiaaleja, ei kopioita tai uustuotantoa. Heillä on laaja valikoima esimerkiksi erityyppisiä ovia, ja vaikka onkin hyvä, että asiakkailla on valinnanvaraa, tavaran runsaus tietenkin sitoo paljon pääomaa ja varastotila vaatii vuokransa.

Yrityksen varastotiloina on maatilalla kaksi navettaa ja pinta-alaa on noin 4 000 m². Yrityksen liikevaihto vaihtelee, mutta on noin 125 000 €/vuosi. Rößlerin kertoman mukaan Saksan talous on nyt kunnossa ja sen vuoksi rakentaminen on vilkasta. Tästä johtuen myös varaosille on kysyntää. Havaitsimme rakentamisen vilkkautta myös omin silmin Berliinin katukuvassa, jossa rakennustyömaita oli runsaasti.

Kuvassa 5 näkyvästä laajasta oivalikoimasta parhaiten myi tällä hetkellä 1930–40-lukujen ovet, ja jonkin verran myydään myös ikkunoita. Lukkoja heiltä löytyy myös melko paljon mutta Rößlerin mukaan kokonaiset lukot eivät käy kovin hyvin kaupaksi, enemmän myydäänkin lukkojen osia.

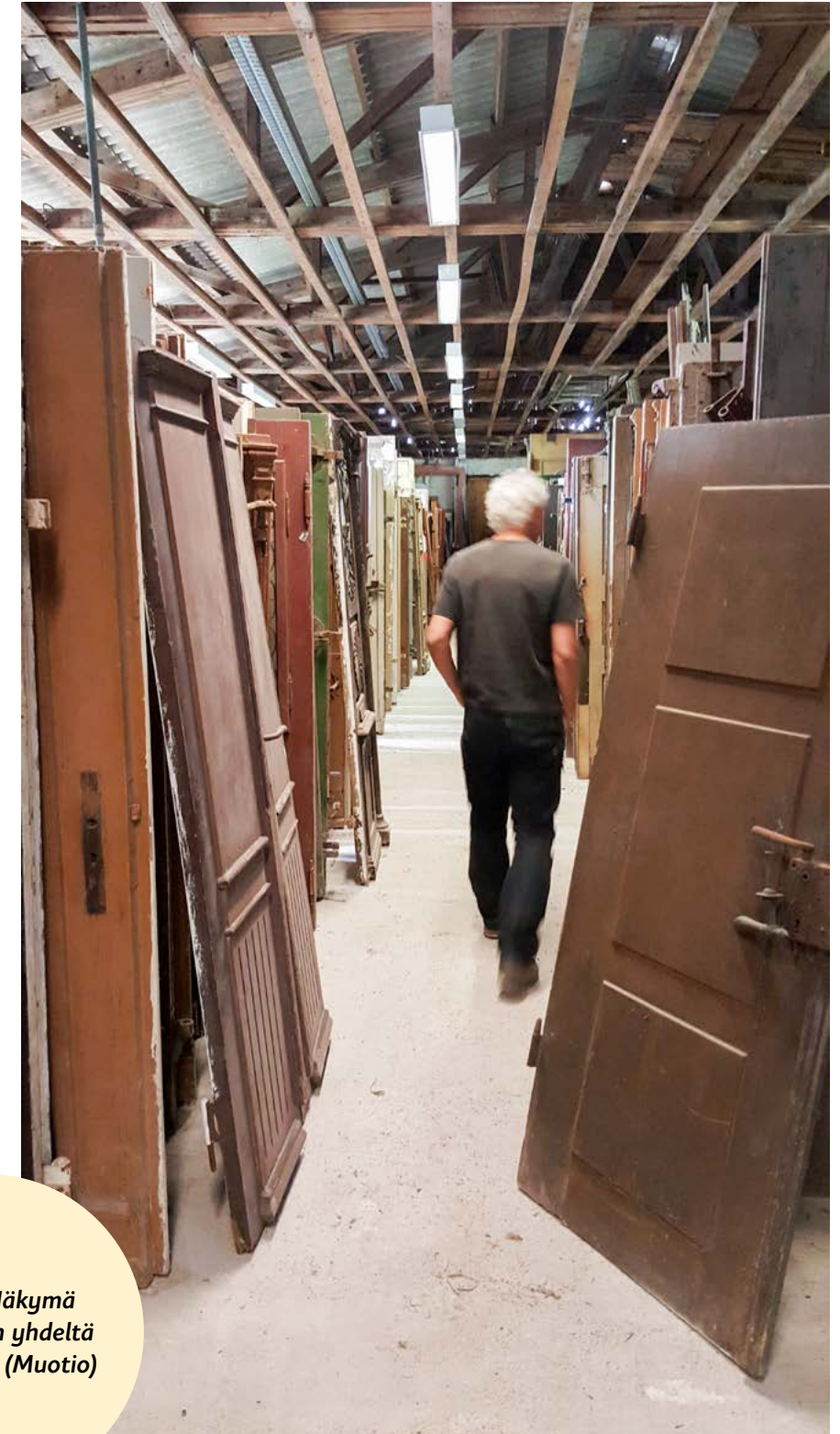

Kuva 3.
Myynnissä olevien
ovenkahvojen
mallikappaleita.
(Muotio)

*Kuva 4. Yrityksen
toinen omistaja
Manuel Röβler esittelee
myynnissä olevaa
rokokoo-ovea. (Muotio)*

*Kuva 5. Näkymä
ovivaraston yhdeltä
käytävältä. (Muotio)*

**Kuva 6. Manuel Röbner
esittelee asiakkaan
toivomusten mukaisesti
kunnostettua ovea.
(Muotio)**

Röbner pitää todella tärkeänä yhteyksiä eri rakennusalan toimijoiden välillä, koska sitä kautta he saavat uusia varaosia ja uusia asiakkaita. He saavat asiakkaita myös internetin välityksellä ja siksi myös nettisivujen ylläpito etenkin myyntiartikkelien kuvien osalta vaatii panostusta. He myös kunnostavat materiaaleja, esimerkiksi ovia, jonkin verran asiakkaiden tarpeisiin (kuva 6). Pääosa heidän asiakkaistaan on Berliinin ympäristöstä ja lähialueilta, mutta myös muualta Euroopasta.

Onnistuneen vierailun jälkeen kohtasimme paluumatkalla ongelmia edellispäivänä alkaneen veturinkuljettajien lakon vuoksi. Paluu Berliinin keskustaan kesti niin pitkään, että päätimme luopua vierailusta päivän toiselle kohteelle, Historische Bauemente, Berliinin luoteispuolella. Alun perin kohteelle oli tarkoitus matkustaa paikallisjunalla, mutta junavuoro, jota aioimme käyttää, oli peruttu. Arvioimme että metrolla ja taksilla emme olisi ehtineet liikkeen aukioloajan puitteissa perille.

Torstaina lähdimme hotellilta klo 7 rautatieasemalle. Päivän ohjelmassa oli vierailu Hildesheimiin Kyamkin yhteistyökouluun (HAWK, Hochschule für angewandte Wissenschaft und Kunst Hildesheim/Holzminden/Göttingen) tapaamaan restauroinnin henkilökuntaa. Koulun uudella kampuksella meidät vastaanottivat huonekalukonservoinnin professori Gerdi Maierbacher-Legl ja polykromian professori Michael von der Goltz, jotka esittelivät meille koulun toimintaa ja tiloja. Tutustuimme myös koulun vanhalla kampuksella sijaitseviin laboratoriotiloihin, joita meille esitteli kemian opetuksen professori Henrik Schulz. Kuvassa 7 näkyy konservoinnin ja restauroinnin uusi rakennus, ja kuvassa 8 tiloja esittelee professori von der Goltz.

Päivästä tuli odotettua pidempi, koska junavuoro, jota oli tarkoitus käyttää menomatkaan, oli lakon vuoksi peruttu ja jouduimme lähtemään matkalle jo edellisellä vuorolla. Paluumatka puolestaan toteutui aiottua myöhemmin myös lakon vuoksi perutusta junavuorosta johtuen. Palasimme Hildesheimista takaisin Berliiniin vasta klo 17.30, eikä edellispäivänä peruuntunutta vierailua viimeisellä kohteella Berliinin luoteispuolella ollut mahdollista enää toteuttaa.

Perjantaina 8.5. palasimme kotiin monia kokemuksia rikkaampina. Vierailu saksalaisissa kohteissa antaa hyvää vertailupintaa Kymenlaaksoon suunnitteilla olevan perinne- ja korjausrakentamiskeskuksen perustamisen edellytyksille.

Kuva 7. Konservoinnin ja restauroinnin uusi rakennus. (Muotio)

Kuva 8. Professori von der Goltz esittelee uusia opetustiloja. (Muotio)

Kivinen ovenkoriste.
(Muotio)

PERKO – Kymenlaakson perinne- ja korjausrakentamisen keskus -hankkeessa on ajalla 1.5.2013–30.6.2015 kartoitettu laajasti keskuksen perustamisen mahdollisuuksia alueelle. Tällainen keskus puuttuu vielä Kymenlaaksosta, vaikka tarve sellaiselle on selvästi olemassa. Tämä julkaisu esittelee eri näkökulmista PERKO-hankkeen satoa, muun muassa hankkeen aikana tehtyä monipuolista tiedonhaku- ja tutkimustyötä.

Innostavan ja hyödyllisen PERKO-hankeen tietoutta ja tuloksia hyödynnettäneen pian myös konkreettisesti perinne- ja korjausrakentamisen keskuksen perustamisen yhteydessä. Julkaisun artikkelit tarjoavat tulevalle yrittäjälle ideoita ja myös konkreettisia neuvoja, sekä hyvää tietoutta kaikille aiheesta kiinnostuneille, joita on koko ajan kasvava joukko. Nykyisessä taloustilanteessa on enenevässä määrin tehtävä määrätietoista työtä kulttuuriarvojen kunnioittamisen ja rakennusperintömme säilyttämisen puolesta. Tässä julkaisussa korostuvat näiden arvojen vaalimisen haasteet ja mahdollisuudet.